

TARTU ÜLIKOOL

Pärnu kolledž

Ettevõtluse osakond

Teet Pruuli

**MAJANDUSKRIISI MÕJU ETTEVÕTTE
KASUMIARUAND ELEMENIDELE AS WENDRE
NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Margus Kõomägi

Pärnu 2014

Soovitan suunata kaitsmisele

(juhendaja allkiri)

Kaitsmisele lubatud “.....” 2014. a.

Ettevõtluse osakonna juhataja

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

(töö autori allkiri)

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. MAJANDUSKRIISI MÕJU ANALÜÜS KASUMIARUANDE ELEMENTIDELE ..	7
1.1. Majanduskriis ja selle üldine mõju.....	7
1.2. Kasumiaruanne finantsaruandluse osana.....	12
1.3. Kasumiaruanne ja selle skeemid	17
1.4. Kasumiaruande elementide analüüs	22
1.4.1. Kasumiaruande horisontaal ja vertikaalanalüüs.....	22
1.4.2. Kasumiaruande suhtarvude analüüs.....	25
2. AS WENDRE KASUMIARUANDE ELEMENTIDE ANALÜÜS	
MAJANDUSKRIISI MÕJU HINDAMISEKS.....	32
2.1. AS Wendre lühitutvustus.....	32
2.2. AS Wendre kasumiaruande horisontaal ja vertikaalanalüüs	35
2.3. AS Wendre kasumiaruande suhtarvude analüüs	43
2.4. Autoripoolsed järeldused majanduskriisi mõjust AS Wendre kasumiaruannete elementidele	48
KOKKUVÕTE.....	51
VIIDATUD ALLIKAD	54
LISAD	58
Lisa 1. Kasumiaruande skeemid	58
Lisa 2. Kasumiaruannete horisontaalanalüüs baasaastaga võrdluses (%).....	59
Lisa 3. Kasumiaruannete horisontaalanalüüsist tulenevad juurdekasvutempod (%) ..	60
Lisa 4. Kasumiaruannete vertikaalanalüüs (%).....	61
Lisa 5. Tekstiilitööstuse asendikeskmised suhtarvud.....	62
Lisa 6. AS Wendre konsolideerimata kasumiaruanded	63
Lisa 7. AS Wendre konsolideerimata bilansid	64
SUMMARY	65

SISSEJUHATUS

Viimaste aastate jooksul on hulgaliselt kõneainet pakkunud majanduskriiside tõlgendamine ning tagasiulatuvalt nende mõju hindamine, vähem on aga räägitud ettevõtte tasandist ehk mikromajanduslikust vaatenurgast. Majanduskriis mõjutab nii ettevõtete äritegevust kui ka finantsaruandeid. Ettevõtete juhid peavad kriitiliselt hindama, kas tänased juhtimissüsteemid ikka vastavad muutunud olukorrale ning vajadusel viima sisse radikaalseid muutusi, et ellu jääda. Toimunud on tõsised arutelud kriisist väljumiseks tehtud finantsotsuste üle. Siinkohal etendab olulist rolli finantsanalüüs, mis lihtsustab ettevõttes toimunud muutusi tõlgendada erinevate ajaperioodide lõikes. Muutuste tagamaid tuleb hinnata ja leida faktilised põhjendused, miks mõni näitaja on suurenenud või vastupidi vähenenud. Kas neid muutusi on põhjustanud majanduskriis või on olnud tegemist muude teguritega. Kas kriisiperioodil vastu võetud otsused on olnud õiged ning vajadusel välja pakkuda erinevaid stsenaariume, kuidas järgmistel kriisiperioodidel vältida valede otsuste langetamist. Põhiliselt keskendub autor maailma majanduskriisile, mis sai alguse 2008. aastal, teoreetiliste käsitluste ning mõjude uurimine tuleneb eelkõige eelpoolnimetatud kriisi vaatenurgast. Majanduskriisi mõju objektiivne hindamine läbi finantsaruannete ning juhtkonnapoolsete selgituste koosmõjul saab tervikliku pildi majanduskriisi mõjust. Majanduskriisi mõju hindamine on aktuaalne teema ja mitte ainult analüüsitava ettevõtte juhtkonnale, vaid ka kõigile teistele, kellele pakub huvi majanduskriisi mõju konkreetsele ettevõttele. Sarnaseid uurimusi ning lõputöid pole koostatud. Aktuaalsust ja uudsust annab juurde ka tõsiasi, et mõned teadlased väidavad, et majanduskriis pole kaugeltki läbi, teised jällegi väidavad, et majanduskriis on „W“ tähe kujuline, mis tähendab majanduse languse ja tõusu vaheldumist.

Autor käsitleb antud teemat Wendre AS- i näitel, et vaadelda kasumiaruande elementide muutusi aastate lõikes, keskendudes kolmele perioodile: aeg vahetult enne kriisi, kriisiaeg ning aeg vahetult peale kriisi. Töö autor valis AS Wendre just seetõttu, et Eesti

majanduse seisukohast on tegemist ühe olulisema ettevõttega ning ettevõtte toodangust üle 95% eksporditakse välisriikidesse. Majanduskriisiperioodiks on valitud aastad 2008 ja 2009, sest siis algas ülemaailmne finants- ja majanduskriis. Oluline on leida kasumiaruande elementide arvulised muutused aastate lõikes ning muutuste detailsed tagamaad intervjuudest tuleneva informatsiooni põhjal. Autor esitab oma töös kasumiaruande näitajate muutused, võrdleb neid erinevate perioodide näitajatega ning uurib olulisemate näitajate muutuste põhjuseid. Samuti võrdleb autor leitud arvnäitajaid Statistikaameti näitajatega, et kui suures ulatuses need korreleeruvad. Bakalaureusetööle lisab väärtust majanduskriisi mõju hindamine ettevõtte tegevusele ja seda eelkõige võrdluses erinevate majandusaastate vahel, seejärel võrdlemine teiste ettevõtetega, toetudes statistikast tulenevale aruandlusele ning kolmandaks, võrreldakse makromajanduslike näitajatega. Vastused leitakse küsimustele: Kas majanduskriis mõjutas ettevõtte tegevust? Majanduskriisi mõju suurus? Kuidas ettevõtte tuli toime majanduskriisist tulenevate muutustega? Kuidas on toimunud majanduskriisist väljumine? Kuna tegemist on ettevõttele vajaliku uuringuga, seda justnimelt hinnangute andmise osas, siis kogu saadav informatsioon edastatakse AS Wendre juhtkonnale.

Antud bakalaureusetöö eesmärgiks on erinevate kirjandusallikate põhjal koostada teoreetiline osa, kus antakse ülevaade majanduskriisi olemusest, tõlgendatakse kasumiaruande näitajaid, vaadeldakse kasumiaruande näitajate muutusi erinevate aruandeperioodide lõikes ning uuritakse süvitsi kasumiaruande analüüsi. Empiirilises osas põimib töö autor teoreetilise ning empiirilise osa ühtseks tervikuks AS Wendre kasumiaruannetest tuleneva informatsiooni põhjal. Eesmärgi saavutamiseks püstitatakse järgmised uurimisülesanded:

- Kirjeldada erialaste allikate põhjal majanduskriisi tekkimise põhjuseid ning mõju;
- Kirjeldada erialaste allikate põhjal kasumiaruannet kui finansaruande osa, kasumiaruande erinevaid esitlusviise ning selle analüüsi;
- Koostada AS Wendre kasumiaruande horisontaalanalüüsid ja vertikaalanalüüs;
- Välja arvutada AS Wendre kasumiaruandega seotud suhtarvud ning viia läbi võrdlus;
- Töötada läbi intervjuudest tulenevad seisukohad AS Wendre tegevdirektori Vahur Roosaarega;

Käesolev bakalaureusetöö kätkeb endas nii teoreetilist kui ka empiirilist osa. Töö on jaotatud kaheks peatükiks. Esimeses peatükis antakse ülevaade majanduskriisi olemusest ja kasumiaruandest. Samuti keskendutakse kasumiaruande kajastamisskeemidele, nende erinevusele ja sarnasusele ning analüüsile. Vaadeldakse kasumiaruande erinevaid analüüsivorme, mis aitavad tõlgendada ettevõtte finants-tegevust erinevate ajaperioodide lõikes ning kasumiaruande analüüsist tulenevate näitajate võimalikke muutusi kriisiperioodi mõjust tulenevalt. Käsitlust leiavad veel ka kasumiaruande elementide võimalikud välised ja sisemised mõjutegurid ning erinevad seosed majanduskriisist lähtuvalt. Teises peatükis aga viib autor läbi AS Wendre kasumiaruannete analüüsi, et jõuda selgusele kas majanduskriisiperiood mõjutas kasumiaruande elemente, kui jah, siis kui suures ulatuses ning mil viisil. Teise peatüki lõppu on lisatud autoripoolsed järeldused majanduskriisi mõjust AS Wendre kasumiaruannete elementidele ning kasumiaruannete analüüsi lõpptulemi põhjal valminud objektiivsete seisukohtade kogum, mis aitab tõlgendada AS Wendre majanduslikke näitajaid ning annab objektiivselt õiglase pildi majanduskriisi mõjust ettevõtte kasumiaruannete elementidele.

1. MAJANDUSKRIISI MÕJU ANALÜÜS KASUMIARUANDE ELEMENTIDELE

1.1. Majanduskriis ja selle üldine mõju

Mida üldse tähendab majanduskriis? Kuidas seda mõõta, hinnata, analüüsida ja järeldusi teha? Majandusteadlased ja majandusanalüütikud on pakkunud välja erinevaid tõlgendusi ning definitsioone. Samuti on võimalik majanduskriisi nimetada erinevate nimedega: majanduslangus, majandussurutis ja finantskriis.

Kriise võib pidada sadade aastate jooksul eksisteerinud finantsilise ja majandusliku raamistiku tunnusteks. Finantssektor on ja mängib laia rolli üldises majandustegevuses. Kriisid esinevad järjest lühemate ajaperioodide vältel ning veelgi võimsamalt ja suurema kahjuga. Kriise on olemas mitut erinevat liiki ning erineva ajaloolise tagapõhjaga.

Ruth Alas kirjutab (Alas 2007: 9), et kriisid võib jagada tahtlikult esilekutsututeks ja kontrollimatute tegurite poolt tekitatuteks. Tahtlikult esilekutsututeks loetakse terrorismi, sabotaaži, vägivalda töökohal, halbu töösuhteid töötajate ja juhtide vahel, ebapiisavat riskijuhtimist, vaenulikke ülevõtmisi ja ebaeetilist eestvedamist. Kontrollimatute tegurite poolt tekitatud kriisideks loetakse loodusõnnetusi, haiguspuhanguid, ettenägematuid tehnilisi probleeme, toodete läbikukkumist, majanduslangust. Sageli esinevad need mõlemad koos.

Rooma paavst Benediktus 16 ütles 6. oktoobril 2008, et globaalne finantskriis on tõend raha ja materiaalsete varanduste kuhjamise kasutuse kohta, ainsaks kindluseks on Jumala sõna: „suurte pankade krahhi näitas, et raha kaob, see on tühine. Kõik asjad, mis paistavad reaalsena, on faktiliselt teisejärgulised.“ Sellise väljaütlemisega on Benediktus mõelnud seda, et üha enam tuleb pöörata tähelepanu vaimsetele väärtustele

ja kultuurile. Rahvas sõltub liiga palju rahast ning materiaalistest väärtustest. (Tanning 2009: 141)

Ülemaailmne majanduskriis on majanduskriis, mis ei piirdu vaid ühe riigiga. Tõsiasi, et riigid on majanduslikult omavahel seotud, siis eksisteerib oht, et majanduskriis ühes riigis kandub üle ka teistele riikidele. Zeise Lucas (2013) ütleb, et ülemaailmne majanduskriis on normaalne ületootmise kapitalistlik kriis, ainult et palju radikaalsem.

Majanduskriisid on fenomenaalsed ja nõuavad rohkem teadusuuringuid ja teadmisi. See on väga oluline ja tingimata vajalik sellepärast, et kõrvaldada tagajärgi. Majanduskriisidest arusaamine ning selle mõistmine aitavad võtta vastu õigeid otsuseid ja valida õige poliitika. (Understanding... 2013: 11)

Majanduskriisi tekke põhjused (Law and Financial... 2010: 251):

- Inimfaktor. Kinnisvara on üle hinnatud ning pangad andsid kinnisvara soetamiseks kergekäeliselt laene. Odav raha ning arvamus, et kinnisvarahinnad aina tõusevad olidki üheks majanduskriisi tekkepõhjuseks.
- Keerulised finantstooted. Börsitehingud viidi läbi taustainfot kontrollimata, võeti ilmselgeid riske. Börsil toimuvat nimetati ka hasartmängudeks.
- Ahelsündmused. Mis seisnesid selles, et maailma finantssüsteemis liigutati suurtes kogustes raha, ülemaailmse kaubanduse jähinemine, suured riigivõlad, aasia majanduse tohutu tootmisjõu areng, laenuitingimuste leevendamine, laenuintresside langus ning pangad võtsid julgemalt riske.

Finants- ja majanduskriis, mis sai alguse aastal 2008, põhjustas erakordselt kiire majandusliku suutlikkuse vähenemise. Aeglustumine muutus järk-järgult ülemaailmseks majanduslanguseks. See tabas nii USA-d kui ka Euroopa Liitu. Tekkisid uued ohutegurid, mis mõjutavad majandustegevust tulevikus. (Convergence crisis...2012: 303)

Amadeo Kimberly (2014) arutleb, et 2008. aasta majanduskriis on ajalooliselt üks halvimaid majanduslangusi ja seda vaatamata agressiivsetele jõupingutustele, et vältida USA pangandussüsteemi kokkuvarisemist. Majanduslanguse tulemusena langesid

eluasemete hinnad 31,8%. Kaks aastat pärast majanduslanguse lõppu, oli töötus endiselt üle 9%.

2008. aastal alanud suures majanduskriisis kaotasid kodu ja töö miljonid inimesed Ameerikas ja kogu maailmas. Veel rohkemaid halvas ärevus ja hirm, et sama juhtub ka nendega, kes olid pensionipõlveks või lapse koolitamiseks raha kõrvale pannud, kahanes säästude väärtus mürdosani senisest. Ameerikast alguse saanud kriis levis kiiresti üle maailma, töötuks jäid miljonid kogu maailmas- ainuüksi Hiinas 20 miljonit. (Stiglitz 2010: 9)

2008. aasta kriisi puhul oli fakt, et see tuli nõnda paljudele üllatusena. Mõnede vaatelejate jaoks oli see õpikujuhtum, mis oli ettearvatav ja mida ka ennustati. Likviidsuse ja madalate intressimäärade najal toimiv reguleerimata turg, ülemaailmne kinnisvaramull ja hiigelhulgal halbu laene tekitasid majanduskriisi. Lisagem veel USA eelarve- ja kaubanduspuudujäägid ning vastavalt tohutu dollarireservi kuhjumise Hiinasse- tasakaalust väljas globaalmajandus –ja ongi selge, et majanduskriis on saabunud. (Samas: 25)

Teadlased väidavad, et 2008. aastal alanud majanduskriis pole veel läbi, kuid töö autor nii ei arva, väiksemad kriisid võivad tekkida kõikjal ning puudutada näiteks mingit kindlat liiki majandusharu, kuid globaalne majanduskriis on lõppenud ning seda aitavad arusaada erinevad olulised majandusindikaatorid.

Lembo ja Toivo Tanning (2009: 130) on öelnud, et majanduskriisi tekkimine makromajanduslikus võtmes, lisaks majanduse arengu tsüklilisele iseloomule, on tingitud järgmistest teguritest:

- tooraineturu ülekuumenemine (sh, süsivesinikke sisaldav tooraine nafta, gaas jt),
- fondide turu ülekuumenemine,
- krediidituru ülekuumenemine ja selle tagajärjel tekkinud hüpoteetiline kriis,
- uute seniproovimata finantsmeetodite ja instrumentide kasutamine,
- globaliseerimisega kaasnenud majandusliku arengu struktuurilised kõrvalekalded.

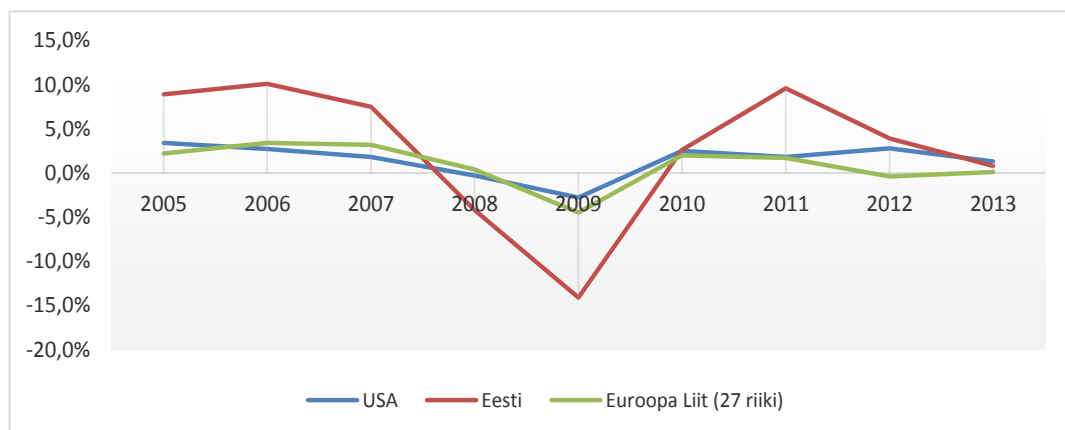
Majanduskriisiga kaasneb majanduse tagasimineku, mida me mõeldame SKP, ekspordi ja teiste olulisemate majandusnäitajate halvenemisega. See toob omakorda kaasa

pankrottide laine või ettevõtete majandusliku tegevuse languse; kõige märgatavamaks näitajaks on tööpuuduse kasv, eriti perifeerias ning töökogemusteta noorte hulgas; sellega kaasnevad sotsiaalsete pingete ja kuritegevuse suurenemine; majanduskriis tekitab tõsise tagasilöögi rahandusinstituutidele; kahanevad kinnisvaratehingud jmt. (Tanning L, Tanning T 2009: 148)

Töö autor nõustub eelmise lõigu autoritega. Majanduskriisiperioodi võib nimetada tõesti majanduse tagasiminekuks ning tagasiminekut on võimalik mõõta ja hinnata, kuid mõju makro- ning mikromajandusele ei ole ühesugune. Mida suurem on olnud majanduskriisieelne majanduskasv, seda suurem on ka majanduskriisi mõju makromajandusele.

Maailma majanduskriisi mõju rahvusvahelist ulatust ning ajalist perioodi on võimalik näha ühe olulisema majandusliku indikaatori abil, milleks on sisemajanduse koguprodukt ehk SKP. Koguprodukt ehk kogutoodang on rahvamajanduses teatud ajaperioodi jooksul lõpptarbimiseks toodetud kaupade ja teenuste kogumi rahas väljendatav väärtus. (Samas: 13)

SKP olulised ning jõulised muutused analüüsiperioodi jooksul vajavad kindlasti süvendatumat käsitlust. Näiteks mitme riigi ajalise perioodi SKP sarnane langus võib olla põhjustatud globaalsemast muutusest, milleks võib olla majanduskriis.

Joonis 1.1. Euroopa Liidu, USA ja Eesti SKP muutused aastate lõikes (National accounts... 2014; autori koostatud)

Jooniselt on näha SKP erinevad langus ja kasvuperioodid ning languse sügavus. Kõige suurem SKP langus jääb viimase majanduskriisi mõjupiirkonda. Suurima languse on teinud Eesti SKP, jooniselt tulenevalt võib majanduskriisi keskpunktiks pidada aastat 2009.

Balti riikide, sealhulgas Eesti SKP suur langus kriisiperioodi ajal toimus suuresti tänu sisemaistele teguritele, eelkõige majanduse ülekuumenemisele aastatel 2000-2007, mil majanduskasv Balti riikides oli ebaloomulikult kiire. Aastane SKP kasv oli mitu korda suurem kui enamikes Euroopa Liidu riikides. (Nikolajevs 2011: 29)

Eesti SKP suurt langust viimase majanduskriisiperioodi jooksul põhjustas ka laenude maht. Viie aasta jooksul (2002-2006) laenude maht kodumaistele ettevõtetele ja eraisikutele kasvas seitse korda, mis tõi endaga kaasa kogunõudluse kasvu ning kinnisvarahinnad olid kasvanud 50-80 protsenti aastas. (Nikolajevs 2011: 30)

Majanduskriis on oluliselt mõjutanud inflatsioonitaset paljudes riikides ja makromajanduslik volatiilsus on suur. Aastatel 2008 ja 2009 valitsenud majanduslikus olukorras, mida iseloomustavad üldised ebasoodsad tingimused (ülemaailmne majandus- ja finantskriis ning sellega seotud tugev disinflatsioonisurve), on ebatavaliselt paljudes riikides aeg- ajalt negatiivne inflatsioon. Selliste eriasjaolude puhul on negatiivne inflatsioonimäär majanduslikult otstarbekas võrdlusalus, millele tuginedes hinnata riikide tulemusi hindade stabiilsuse osas. (Komisjoni... 2010: 3)

Majanduskriisi mõju ettevõtete tööjõule on sõltuvuses ettevõtte orientatsioonist ja suuruselt. Suured ettevõtted reageerivad majandusolukorrale kiiresti, mis toob endaga kaasa koondamised, palkade vähendamised ning töötingimuste karmistamise. Väiksemate ettevõtete puhul jällegi on võimalik ära kasutada majanduskriisiperioodi ja seetõttu on võimalik palgata soodsamalt tööjõudu. (Hajkrova, Palka 2011: 520)

Majanduskriis toob endaga kaasa töötuse kasvu peamiselt toodangu vähenemise, investeringute ebakindluse, kõrgema riskipreemia ja rangemate laenutingimuste tõttu. SKP languse mõju tööhõivele ei ole võimalik kuidagi ära hoida, küll aga tuleb kohendada tööturгу. Töökohtade vähenemised ei ole olnud ühtlased erinevates majandus-sektorites. (Masso, Krillo 2011: 9)

Viimase majanduskriisi aja suurim tööhõive langus Eestis on toimunud ehitussektoris ning kindel on see, et enamik töökohti jäävadki täitmata. Ka tootmissektoris on olnud tohutu tööhõive langus. Majanduslangus tabas meeste tööhõivet rohkem kui naistel ja seda arusaadavatel põhjustel, enamasti töötasid mehed tootmis ja ehitussektoris. (Samas: 12)

Viimane majanduskriisiperiood mõjutas oluliselt väliskaubandust, kuna kriisist tulenevalt vähenes nõudlus ning hinnad langesid. Majanduskriisist tulenevalt globaalne tarbimine väheneb, mis toob endaga kaasa tõsiseid majandulikke häireid ekspordile orienteeritud ettevõtetes. Võib öelda, et ettevõtte, kus on suur ekspordi osakaal on enam mõjutatud majanduskriisist kui madalama ekspordi osakaaluga ettevõtte. (Ohm 2011)

Hiljutine majanduskriis põhjustas rahvusvahelise kaubanduse kokkuvarisemise, mis oli globaalse iseloomuga ja dramaatilise suurusega. Näiteks võib tuua USA, kus SKP vähenes 3,8 protsenti, siis import vähenes 21,4 protsenti ja eksport vähenes 18,9 protsenti. Sektorite lõikes vähenes kaubanduse mõistes enam autotööstus, tööstuslikud tarned ning kapitalikaubad. (Levchenko 2010: 215)

Öeldakse, et majandus- ja turutingimused muutuvad mõnikord tsükliliselt, kuid need on alati muutlikud. Oluline on, et kui ettevõtet mõjutavad ebasoodsad asjaolud, siis peab ettevõtte ja selle juhtkond neile reageerima. See võib toimuda piiratud alal, näiteks kui rasked ajad tabavad valusasti üht konkreetset majandusvaldkonda või siis konkreetset sektorit või vahest üksikut geograafilist piirkonda. Aga see võib olla ka märksa laiaulatuslikum (Forsyth, Kay 2009: 9).

Majanduskriisi tõlgendatakse küll negatiivsena, kuid teisest küljest võime nimetada seda ka pöördepunktiks või siis punktiks, kust ongi vaja edasi minna, kuid strateegiate ja juhtimiste planeerimisel tuleb tõsiseid korrekture sisse viia.

1.2. Kasumiaruanne finantsaruandluse osana

Et teada, kuidas ettevõttel on läinud, milline on hetkeseis ning kui laiaulatuslikke muutusi teha tulevikuks, selleks on vaja õigesti ning ühtsete aluste baasil koostada finantsaruandeid. Finantsaruanded peavad olema üheselt arusaadavad kõigile osapooltele ja huvigruppidele. Ettevõtjad peavad teadma aruannetes kajastuvate

numbriliste näitajate olulisust, mida kiiremini nad muutustele reageerivad, seda väiksem on negatiivne tagajärg.

Barsky, Jablonsky (2001: xvi) on öelnud, et raamatupidamisarvestus on äritegevuse keel. Õppida äritegevuse keelt on sama, mis õppida ükskõik millise riigi keelt. Mida rohkem õppida ja harjutada, seda lihtsam on aru saada.

Ärianalüüs on protsess, kus hinnatakse ettevõtte majanduslikku olukorda ning riske. Analüüsi hulka kuulub veel ettevõtte majanduskeskkonna hindamine, strateegiad, finantsiline paiknemine ning tulemused. Ärianalüüs on vajalik paljudele huvigruppidele, näiteks kreditorid, investorid jne. (Wild, Subramanyam, Halsey 2003: 3)

Finantsaruandlus on lahutamatu ning oluline osa laiemast ärianalüüsist. Finantsarvestus on suunatud minevikku- finantsaruannetes kajastatakse möödunud sündmusi. Infole esitatavad põhinõuded on dokumenteeritavus, kontrollitavus, täpsus, monetaarsus (rahaühikutes). Finantsarvestuses fikseeritakse vaid dokumentidel põhinev info, mida on võimalik kontrollida. Tähtis on veel see, et finantsarvestuses saab kajastada vaid monetaarset väljendatud infot. (Alver, Reinberg 2004: 39)

Ameerika Ühendriikides on finantsaruandlussüsteem kõige keerulisem. Võib tulla ette olukordi, kus konkreetse ettevõtte finantsaruandlus koosneb tuhandetest lehekülgedest. Arengumaade finantsaruandluse standardid on muutunud konkurentideks Ameerika Ühendriikide standarditele. (White, Sondhi, Fried 2003: 2)

Majandusaasta aruande tuuma moodustavad raamatupidamise aastaaruande koosseisu kuuluvad finantsaruanded (bilanss, kasumiaruanne, rahakäibe aruanne, omakapitali muutuste aruanne), mida raamatupidamiseseaduses nimetatakse millegipärast põhjaruanneteks ning lisad. Finantsaruannete koostamisel lähtutakse raamatupidamise seadusest ning kehtivatest raamatupidamise juhendmaterjalidest. Ettevõtted, mille aktsiatega kaubeldakse börsil, peavad oma finantsaruannete koostamisel juhinduma ka väärtpaberiturgu reguleerivatest seadusaktidest. (Alver, Reinberg 2004: 49)

Majandusaasta pikkus on tavaliselt 12 kuud. Erandjuhtudel, näiteks alustamisel, võib see olla lühem või pikem, kuid mitte üle 18 kuu. Finantsaruandluse moodustavad

raamatupidamise aastaaruande koostisosad: bilans, kasumiaruanne, rahakäibe ehk rahavoogude aruanne, omakapitali muutuste aruanne ning lisad.

Informatsiooni ettevõtte varadest ühelt poolt ja nende moodustamise allikatest (kohustused ja omakapital) teiselt poolt annab raamatupidamisbilanss, mis koostatakse raamatupidamiskontode andmetel kindlaksmääratud kuupäeva seisuga. Bilansis kajastub majandusüksuse finantsseisukord ning selle hindamisega otseselt seonduvateks elementideks on seega varad, kohustused ja omakapital, kusjuures nende elementide omavaheline suhe näitab ettevõtte rahalist seisukorda. (Kallas, Garmider- Laur 2001: 7)

Ettevõtte äritegevuse edukuse kriteeriumiks on kasum. Kasumiaruanne kajastab ettevõtte majandustegevuse tulemusi aruandeperioodi jooksul. Eristatakse tulusid ja kulusid. Tulud on aruandeperioodi sissetulekud, millega kaasneb varade suurenemine või kohustuste vähenemine. Kulud on aruandeperioodi väljaminekud, mille tekkimisega kaasneb varade vähenemine või kohustuste suurenemine. Tulud on varade sissetulek ettevõttesse, kulud on väljaminek või kasutamine. (Reinberg 1999: 53)

Rahakäibe ehk rahavoogude aruanne on raamatupidamisaruanne, mis kajastab raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi rahavoogusid (raha ja raha ekvivalentide laekumisi ning väljamakseid). Rahavoogude aruandes kajastatakse raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi laekumisi ja väljamakseid rühmitatuna vastavalt nende eesmärgile äritegevuse, investeerimistegevuse ja finantseerimistegevuse rahavoogudeks. (Hea raamatupidamistava 2005: 19)

Omakapitali muutuste aruanne on raamatupidamisaruanne, mis kajastab aruandeperioodil toimunud muutusi raamatupidamiskohustuslase omakapitalis. Omakapitali muutuste aruandes kajastatakse aruandeperioodil toimunud muutusi raamatupidamiskohustuslase omakapitali kirjetes, tuues eraldi välja omanike poolt kapitali tehtud sissemaksed ja omanikele tehtud väljamaksed, aruandeperioodi kasumi või kahjumi, arvestuspõhimõtete muutuste mõju, reserve suurendamise ja vähendamise ning muud omakapitali kirjeid mõjutanud majandustehingud. (Raamatupidamise seadus 2002)

Aastaaruande lisad on niisama olulised ja sageli informatiivsemad kui aruanded ise. Lisadel on selgitav iseloom - nad annavad detailse ülevaate raamatupidamise

aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetoditest ja hindamisalustest. Lisades tuuakse arvestusmeetodite muudatused, laenu tagatised ja panditud vara, tingimuslikud kohustised, müügitulu tegevusalade ja piirkondade lõikes, bilansiväline vara jms. (Alver, Reinberg 2004: 59)

Finantsaruandluse põhimõtteid, seoseid ning raamistikke, mida jälgida, on väga palju üldiseid juhiseid kui ka pisidetailidesse laskuvaid. Võib öelda, et üldjuhul on teemakäsitus erinevate autorite allikatele tuginedes sarnane. Mõistete ning definitsioonide sisu ja tõlgendused kattuvad peaaegu sajabrotsendiliselt. Finantsarvestuse üheks oluliseks eesmärgiks on finantsaruannete abil info jagamine ettevõtte majanduskäekäigust ülevaate saamiseks eelnevate perioodide lõikes. Eelnenud perioodilised finantsülevaated aitavad prognoosida tulevikku ning võimaldavad tagantjärele hinnata tehtud finantsotsuseid. Finantsaruandlus annab hea ülevaate toimunu kohta ning aitab mõista ettevõtte majandustegevust, kuid siiski ei võimalda finantsaruandlus näha konkreetsete muutuste tagamaid ning muutuste objektiivseid põhjuseid.

Finantsaruandluse analüüsi on defineeritud kui protsessi, mis identifitseerib, mõõdab ja ühendab majanduslikku informatsiooni, võimaldamaks teha selle kasutajatele adekvaatseid otsuseid. Finantsaruandluse analüüsi protsessi võib kasutada mitmetel eesmärkidel- näiteks ettevõtte finantsseisukorra ja majandustulemuste ennustamisel, juhtimisest ja põhitegevusest tulenevate probleemide kindlaksmääramisel, samuti juhtkonna tegevuse hindamisel. Eduka finantsanalüüsi eelduseks on finantsaruannete koostamise aluseks olevate põhimõtete mõistmine. (Aruste 2007: 7)

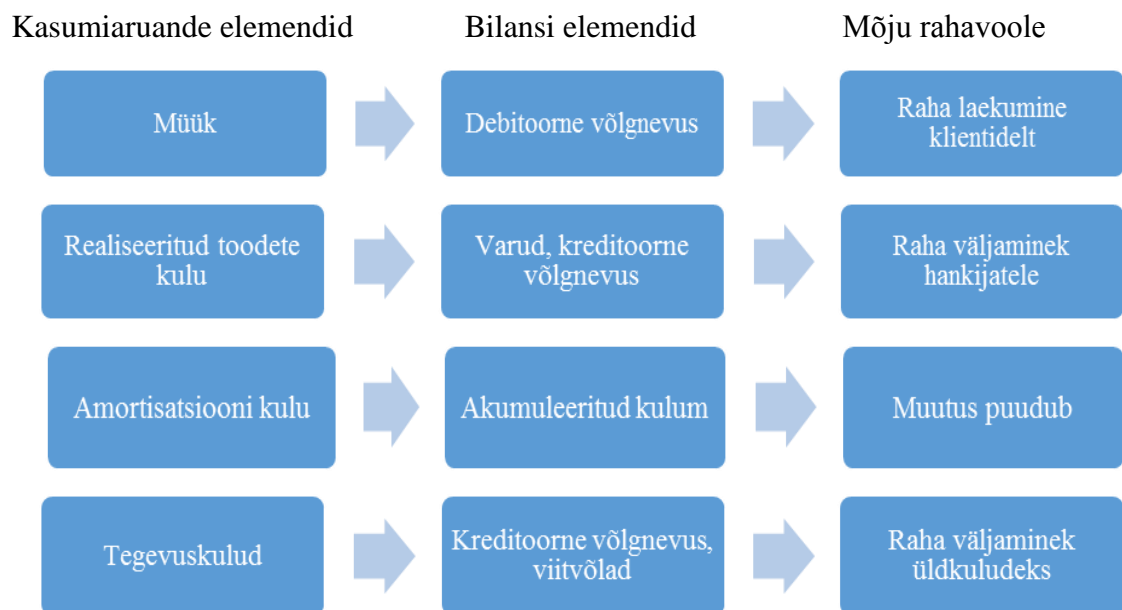
Brookson (2001: 6) on öelnud, et finantsaruanded pakuvad hindamatut võimalust heita pilk ettevõtte tegevusele. Tuleb teada, millised on kolm tähtsamat finantsaruannet, kuidas need koos annavad pildi ettevõtte käekäigust. Need kolm finantsaruannet on bilanss, kasumiaruanne ja rahavoogude aruanne.

Finantsanalüüs algab põhiliste finantsaruannete uurimisega. Finantsanalüüsi teostamiseks on analüüsijal vaja omada täielikku ja objektiivset ülevaadet ettevõtte finantsseisust. Tegevusaruanne peaks andma taustainformatsiooni ettevõtte finantsseisundi muutustele. Finantsaruanded annavad informatsiooni selle kohta, mis on

tegelikult toimunud eelmisel majandusaastal varade, kasumiga, dividendidega ja tegevusaruanne põhjendab toimunud muutuste tagamaid- näiteks mis oli müügitulu kasvu või languse põhjuseks. (Aruste 2006: 13)

Tihti keskenduvad ettevõtjad vaid sellele, milliseid aruandeid kindlaks ajaks esitada, harvemini analüüsitakse finantaruannetest tulenevaid numbrilisi muutusi ning nende tagamaid. Oluline on tõlgendada finantsaruandluses esiatavaid numbreid ning leida põhjused, miks nad just sellised on. Tõlgendamine ja analüüs aitab vastu võtta ettevõtte jaoks olulisi otsuseid ja vastavalt sellele tegevusi planeerida.

Kasumiaruanne on tihedas seoses nii bilansi kui rahavoo aruandega. Aruannetel on kindel struktuur ning ühe konkreetse aruande elemendi muutus mõjutab täpselt sarnaselt teise aruande elementi. Kasumiaruande elementide mõju bilansi ning rahavoo elementidele aitab mõista järgnev joonis.

Joonis 1.2. Kasumiaruande transformatsioon läbi bilansi (Larson *et al.* 1992: 737)

Kõigepealt vaadeldakse kasumiaruande transformatsiooni läbi bilansi, kus kasumiaruanne mõjutab bilanssi. Joonisel on kujutatud finantsaruandeid kui elementidevaheliste mõjutuste skeemidena. Ettevõtte tegevuseks vajalik raha tuleb omanikelt ja võlausaldajatelt. Saadud rahaga soetatakse põhivara, mis teatud aja möödudes amortiseerub. Tegevuse alustamiseks vajab ettevõtte materjali ja varu, mis saadakse

hankijatelt krediidina. Edasise protsessi käigus muutub materjal toodanguks. Toodanguks muutumise käigus tuleb tasuda tööjõu eest, mida kasutatakse toodangu valmistamiseks, samuti üldkulud ja maksud ning seejärel müüb turustusosakond tooted klientidele. Maksmine toimub kohe eest või siis hiljem, sõltub ettevõttest. Ettevõtte peab kreditoorse võla hankijatele tasuma ning lõpuks tuleb tasuda ka võetud laenu eest ja kui jääb järele veel vabu vahendeid ning seda pole mõeldud investeringuteks, siis võib omanikele dividende maksta.

Järgmiseks vaadeldakse seoseid kasumiaruande, bilansi ning ka rahavoo aruannete vahel. Kindlasti tuleb eristada ettevõtte omakapitali ja kohustusi. Bilanss on ettevõtte koondaruanne, mis annab ülevaate ettevõtte varadest ning omakapitali ja võõrkapitali seisust. Bilanssi saab käsitleda ka kui ettevõtte majandusarvestuse mudelit, mis on kohandatud struktuur finantsproгноosimiseks. Kasumiaruanne on aga muutuste aruanne, mis seletab ettevõtte finantspositsiooni muutust teatud perioodis. Bilansi passiva poolt võib käsitleda sisendina aktiva poolt, kus on näidatud vahendite paigutus väljundina. Võrreldes eri aastate bilansi ja rahavoo aruandeid, siis on näha, kuidas sisendite muutudes on muutunud väljundid ning kuidas on muutunud eri sisendite ja väljundite osatähtsused, need annavad kokkuvõttes võrdlemisi üksikasjaliku ettekujutuse kõigest ettevõtte majandamises toimuvast, hoolimata vähestest üldistest andmetest. Rahavoogu põhitegevusest mõjutavad paljud asjaolud nii kasumiaruandest kui bilansist, kuid see pole ühegi elemendi mõjutajaks. Rahavooline tulu on siiski põhitegevuse rahavoo kujunemise mõjutajaks.

1.3. Kasumiaruanne ja selle skeemid

Kasumiaruande detailne vaatlemine annab väärtuslikku informatsiooni ettevõtte tegevuse kohta. Oluline on vaadelda kasumiaruannetes kajastavate arvude muutusi ajaperioodide lõikes ning leida mõjutegurid. Tihti peale peituvad numbrite taga enesestmõistetavad ning loogilised seletused, mida on võimalik tõlgendada. Kasumiaruanne püüab mõõta ettevõtte kasumit või –kahjumit teatud perioodi, näiteks kvartali või aasta jooksul. Kasumiaruanne mõõdab tulu, mida ettevõtte toodab omanikele ja mida saab kas välja maksta omanikele dividendidena või säilitada ja investeerida.

Kasumiaruande eesmärk on põhiliselt määrata ära olukord, vaatamata sellele mida teile on räägitud või mismoodi on seda pilti kuvatud, kas seis on hea, halb või lihtsalt muutusteta. Et saada objektiivselt täielikku pilti, siis tuleb kasumiaruande perioodi võrrelda eelnevate perioodidega ning samuti võrrelda ka teiste ettevõtetega. (Fridson, Alvarez 2002: 49)

Kasumiaruanne koostatakse tekkepõhimõttel, mitte aga kassaoperatsioonide baasil. See tähendab, et püütakse seada vastavusse ettevõtte käive teatud perioodil selle käibe saavutamiseks tehtud kuludega. Seega ei pruugi aruandes toodud käibed ja kulud sugugi näidata antud perioodi tegelikke rahavoogusid. Sel moel arvutatud puhastulu ei võrdu tingimata tegeliku kassasissetulekuga firma tegutsemisest antud perioodil. (Samas: 49)

Kasumiaruannet saab vaadelda koosnevana nelja tüüpi tegevustest:

- toote või teenuste müük,
- müüdud toodete või teenuste tootmise või omandamise kulu,
- toote või teenuse turundusega ja kliendile toimetamisega seotud kulud koos administratiivkuludega,
- muud finantskulud.

Ettevõtte kasumiaruandes klassifitseeritakse elemente iseloomu ja funktsioonide järgi. Loetelu iga element esitatakse kasumiaruandes liigendatuna ja klassifitseerituna. Mingi kirje kuuluvuse ühte või teise elementi määratleb selle kirje põhisisu ja majandusliku tegelikkuse. (Kallas, Garmider – Laur 2001: 7)

Kasumiaruanne on enamasti kulude detailne aruanne, sest tululiike on väga vähe. Eestis on kasumiaruandel kaks skeemi: esimene on üles ehitatud kululiikide, teine funktsioonide järgi. (Kõomägi 2006: 111)

Raamatupidamise seaduse lisades esitatakse kasumiaruande kirjete alaliigendused, kui see tuleb kasuks kasumiaruande informatiivsusele ja loetavusele. Sõltuvalt konkreetse raamatupidamiskohustustlase äritegevuse spetsiifikast võib osutada vajalikuks teatud kirjete nimetusi või sisu muuta või lisada täiendavaid kirjeid või kirjete alaliigitusi, eeldusel, et see tuleb kasuks kasumiaruande informatiivsusele ja loetavusele. Selguse

huvides on soovitatav esitada kulude kirjed kas sulgudes või miinusmärgiga. (Palmipuu 2012: 105)

Eesti raamatupidamisseaduse lisa nr 2 näeb ette kahte kasumiaruande skeemi, seega võib Eestis kasutada kahte kasumiaruande skeemi. Skeem 1 rühmitab kulud nende iseloomu järgi (tööjõukulud, amortisatsioon jne). Skeem 2 aga kulude funktsiooni järgi ettevõttes (müüdud toodangu kulu, turustuskulud, üldhalduskulud) st osa kuluartikleid jagatakse eri kulukohtade vahel laiali. Esimest skeemi kasutavad sageli väiksemad ettevõtted ja teenindusettevõtted, mille kuludest suure osa moodustavad tööjõukulud ja amortisatsioonikulud ning puudub mõistlik alus nende kulude jagamiseks eri funktsioonide vahel. Skeem kahte kasutavad sagedamini suured tootmis- ja kaubandus- ettevõtted, kuna see annab tavaliselt parema ülevaate kulutuste eesmärkidest. Skeem kaks on investorile informatiivsem ja rahvusvaheliselt rohkem tunnustust leidnud, kuigi kasumiaruande koostamine on keerulisem ja nõuab komplitseeritud raamatupidamist. (Kasumiaruanne 2010)

Eelnevas lõigus on kirjas, et kasumiaruande esimest varianti kasutavad üldjuhul väiksemad ettevõtted. Bakalaureuse töö autor uurib Eesti mõistes üht suurimat ettevõtet ning selle ettevõtte kasumiaruandeid ja need kasumiaruanded on koostatud skeem 1 järgi, mis tähendab seda, et kasumiaruande skeemi valimine ei olene ainult äriühingu suurusest ning majandustegevusest, valik oleneb kindlasti ka paljudest muudest teguritest.

Raamatupidamiskohustuslane peab oma raamatupidamise aastaaruandes kasutama ühte raamatupidamise seaduse lisas kaks toodud kasumiaruande skeemidest. Kasumiaruande kirjete koostis sõltub eelkõige ettevõtte tegevusvaldkonnast ja väljakujunenud rahvusvahelisest praktikast. Iga raamatupidamiskohustuslane on kohustatud oma raamatupidamises detailselt kirjeldama, milliseid tulusid ja kulusid millistel kasumiaruande kirjetel kajastatakse, ning järgima järjepidevalt sama liigendust. Äriühing peab valima majandusaasta tulude ja kulude kajastamiseks ühe kahest kasumiaruande skeemist (vt Lisa 1.). Mõlema kasumiaruande skeemi kirjete ülemine osa kuni kirjeni ärikasum on erinevad, kuigi kui vaadelda kirjeid lähemalt, siis enamuse erinevate skeemide kirjete puhul on tegemist suuremal või vähemal määral kattuvusega.

Kasumiaruande skeemide ülemise poole kirjete seotust teise skeemi kirjete osas on autor esitanud järgnevas tabelis. Tabeli esimeses tulbas olevad kirjed pärinevad kasumiaruande esimesest skeemist, kolmanda tulba kirjed skeem kahest ning keskmises tulbas on kajastatud skeem ühe kirjete seotus skeem kahega.

Tabel 1.1. Erinevate skeemide kirjete seotus

Skeem 1	Ühisosa	Skeem 2
1. Müügitulu	sama	1. Müügitulu
2. Muud äritulud	sama p 6	2. Müüdnud toodangu (kaupade, teenuste) kulu
3. Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	otseselt puudub, kaudselt p2	3. Brutokasum
4. Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	sarnane p 2	4. Turustuskulud
5. Kaubad, toore, materjal ja teenused	sarnane p 2	5. Üldhalduskulud
6. Muud tegevuskulud	sarnane p 4, p5	6. Muud äritulud
7. Tööjõukulud	sarnane p 2, p4, p5	7. Muud ärikulud
8. Põhivarakulum ja väärtuse langus	sarnane p 2, p4, p5	
9. Muud ärikulud	sama p 7	

Allikas: Alver, Reinberg 2004: 424; autori koostatud

Mõlema skeemi puhul kattuvad kirjed sajaprotsendiliselt kolmel korral ning kuuel korral on tegemist selge ühisosaga. Järgnev tabel näitab majanduskriisi tulemuse mõju kasumiaruande elementidele. Kas elementide väärtus majanduskriisitingimustes tõuseb, langeb või jääb samale tasemele.

Majanduskriisi mõju kasumiaruande elementidele on erinevatel perioodidel vägagi erinev. Näiteks majanduskriisi algfaasis on mõju oluliselt teistsugusem kui kriisi-perioodi keskel või lõppfaasis. Makro- ning mikromajanduslik reageerimine erineb, samuti ei ole ühesugused konkreetsete ettevõtete valmisolek kriisiperioodiga toimetulekuks. Üldist mõju kasumiaruande elementidele majanduskriisi algusfaasis aitab mõista järgnev tabel.

Tabel 1.2. Majanduskriisi algusfaasi mõju kasumiaruande elementidele.

	Majanduskriisi mõjul
Müügitulu	väheneb
Muud äritulud	väheneb
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	suureneb
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	väheneb
Kaubad, toore, materjal ja teenused	väheneb
Muud tegevuskulud	suureneb
Tööjõukulud	väheneb
Põhivarakulum ja väärtuse langus	ei muutu
Muud ärikulud	suureneb

Allikas: autori koostatud

Majanduskriisi mõju kasumiaruande elementidele ei pruugi olla 100% selline nagu tabelis kajastatud. Toetudes nii tegevusvaldkonnale või muudele teguritele ei ole mõju kõigile ühesugune. Tegevusvaldkonnast tulenevalt mõne teenuse või toote tarbimine vaatamata majanduskriisi mõjule ei vähene, seega ei muutu ka tabelis 3 olevad kirjed. Küll aga ettevõtte juhtkond ise võib vastuvõetud otsustega ning arvestades muutunud olukorda, arväärtusi muuta. Näiteks võib tuua üldlase töötuse kasvu, mis võimaldab ettevõtetel oluliselt kärpida tööjõukulusid.

Kasumiaruande analüüsimiseks kasutatakse mitmeid väga erinevaid meetodeid. Üsna tihti ei anna isegi keerulised meetodid oodatud tulemust. Mida lihtsam ja arusaadavam analüüs, seda tõhusam see on, sest selle tulemustest saab enamik huvigruppe aru. Enamkasutatavad analüüsimeetodid on peamiselt kvantitatiivsed, mis keskenduvad uuritava tunnuste kirjeldamisele läbi mõõtmise, vastates esmajoones küsimusele kui palju mingit nähtust, omadust või tunnust esineb. Kvantitatiivsed uurimismeetodites kasutatakse arväärtusi või kindlaid tunnuseid, mida on võimalik omavahel võrrelda.

1.4. Kasumiaruande elementide analüüs

1.4.1. Kasumiaruande horisontaal ja vertikaalanalüüs

Majandustegevuse analüüsimiseks kasutatakse mitmeid väga erinevaid meetodeid. Kõik nad pole sugugi ideaalsed. Üsna tihti ei anna ka kallid ja keerulised meetodid oodatud tulemust. Mida lihtsam ja arusaadavam analüüs, seda tõhusam see on, sest selle tulemustest saab enamik huvigruppe aru. Üldine põhimõte analüüsil on samm-sammuline lähenemine. Enamkasutatavad analüüsimeetodid on peamiselt kvantitatiivsed ehk keskenduvad uuritava tunnuste kirjeldamisele läbi mõõtmise, vastates esmajoonel küsimusele kui palju mingit nähtust, omadust või tunnust esineb. Ära ei tohi unustada tõsiasja, et andmeid tuleb kajastada õiglaselt ja õigesti, olenemata analüüsivormist või struktuurist.

Kasumiaruande analüüsivorme on kolm. Esimest kahte kutsutakse hälbeanalüüsiks ehk horisontaal- ja vertikaalanalüüsiks, kolmas analüüsivorm kannab nime suhtarvude analüüs. Suhtarvude leidmisele ja tõlgendamisele keskendub autor järgmises alapeatükis.

Kasumiaruande horisontaalanalüüs jälgib muutusi aastast aastasse ehk võrreldakse kahe järjestikuse majandusaasta aruandeid. Tavaliselt kajastatakse muutusi nii rahas kui protsentides ning püütakse selgitada, miks mõni näitaja on muutunud. Kui vaatluse alla võetakse enama kui kahe järjestikuse aasta aruanded, on tegemist trendianalüüsiga, kus on võimalik jälgida näitajate dünaamikat, ja trende. Kasutades trendianalüüsi, valitakse üks aasta (soovitavalt kõige stabiilsem) baasaastaks. Analüüsi käigus näidatakse teiste aastate tulemuste muutusi protsentides lähtudes valitud baasaastast. Seejuures mida pikem on kajastatav periood, seda paremat ülevaadet on võimalik saada. (Aruste 2007: 13)

Horisontaalanalüüsi puhul valitakse üks aasta baasaastaks, kuid viimastel aastatel on enam populaarsust kogunud kahe kõrvuti asetsevad aasta horisontaalanalüüs ilma baasaastata. Analüüs viiakse läbi sarnaselt baasaastaga, kuid analüüsitakse ainult kõrvutiseisvaid aastapaare.

Horisontaalanalüüsi puhul määratakse rahalised ja protsentuaalsed muutused aruannetes, kõrvutades kahe või enama aasta aruandeid ja analüüsides periooditi aset

leidvaid muutusi. Rahalises väljenduses peaks nii saama välja selgitada tegevustulemust või finantsseisundit mõjutavad võtmefaktorid, protsentuaalkujul aitab analüütikul tajuda perspektiivi ja muutuste olulisuse määra. Horisontaalanalüüsil võib leida ka trendiprotsendid, võttes mingi aasta baasaastaks ja arvestades teiste aastate andmeid selle suhtes. (Rünkla 2003: 60)

Kasumiaruande horisontaalanalüüs esitatakse üldjuhul tabelikujul ja arvnäitajad viiakse protsentuaalsele kujule, et hõlbustada arusaamist aruandeperioodide muutuste kohta. Kõik protsendilised kõrvalekalded on seotud baasaastaga, mis tähendab seda, et kui protsent on väiksem kui 100, siis arvestuslikud näitajad on väiksemad kui baasaasta näitajad. Kui protsent on suurem kui baasaastal, siis näiteks tulukoha võrdluses on tulu arvuliselt suurem, kulukoha võrdluses on kulud suuremad. Üldjuhul valitakse kõige stabiilsem aasta baasaastaks ja vaadeldakse teiste aastate muutusi baasaasta suhtes, kuid võimalik on võrrelda aruandeaastaid ka ilma baasaastata, vaadeldakse kahe järjestikuse aasta protsentuaalseid näitajaid. Tavaliselt vaadeldakse kahe vahetu aasta näitajaid ja seejärel järgmise kahe jne.

Kasumiaruande analüüsimisel tuleb kindlasti vaadelda, et millises ulatuses on toimunud juurdekasv ning kuidas on kulgenud kasvutempo. Kuna iga äriühingu puhul on tegemist kasumi maksimeerimisega, siis kasvutempo välja arvutamine annab hea ülevaate ettevõtte iga aastast kasvavast või vastupidi kahanevast majandustegevusest. Järgnevalt on ära toodud absoluutse hälbe, kasvutempo ning juurdekasvutempo dünaamiliste näitajate arvutuskäigud.

Absoluutset hälvet mõõdetakse rahas ja leitav on see järgnevalt (Järve 1998: 46):

$$(2.1.1) \Delta M = M - M_0,$$

kus ΔM - käibe mahu muutumine

M - tegelik käive

M_0 - plaaniline või eelmise perioodi tegelik käive

Käibe mahu muutumise välja arvutamine ehk absoluutse hälbe leidmine on vajalik selleks, et objektiivselt hinnata majanduskriisi mõju ettevõtte majandustegevusele ja kasumiaruannete erinevate perioodide hindamisele.

Kasvutempo on leitav järgnevalt (Järve 1998: 46):

$$(2.1.2) \ K_t = \left(\frac{M}{M_0} \right) \times 100,$$

kus K_t - kasvutempo

Kui absoluutset hälvet mõõdetakse rahas, siis kasvutempot aga protsentides. Majanduskriisi tingimustes kasvutempo üldjuhul väheneb või muutub isegi negatiivseks ehk kahanemistempoks.

Juurdekasvutempot mõõdetakse kasvutempo kaudu ja kajastatakse sarnaselt kasvutempole protsentides. Arvutuskäik on järgnev (Samas: 46):

$$(2.1.3) \ J_t = K_t - 100,$$

kus J_t - juurdekasvutempo

Majanduskriisi tingimustes juurdekasvutempo väheneb. Ettevõtte kiire reageerimise korral on võimalik juurdekasvutempo langust vähendada erinevate majandustegevust mõjutavate otsuste ning tegevuse ümberkorraldamise kaasabil.

Vertikaalanalüüs keskendub ühele konkreetsele finantsaruandele ning uuritakse selle erinevaid finantsnäitajate vahelisi seoseid. Et selliseid seoseid oleks võimalik paremini uurida, kasutatakse sageli aruandeid, kus finantsaruannete arvnäitajad esitatakse protsentides baassuurusest, milleks võetakse tavaliselt suurim summa aruandes. (Aruste 2006: 14)

Suurim summa eelmises lõigus tähendab seda, et baassuuruseks on võetud näiteks ärikulud kokku, mis omakorda jaguneb väiksemateks elementideks. Vertikaalanalüüsi läbi viies saame tulemuseks väiksemate elementide täpse protsendiline osakaalu äritulust kokku.

Vertikaalanalüüsis võrreldakse ühte antud aasta näitajat baasiga samast aastast ehk vaadeldakse erinevate komponentide omavahelisi suhtelisi osatähtsusi. Sisuliselt analüüsitakse aruande sisemise struktuuri muutuste dünaamikat. Horisontaalanalüüsi ja

vertikaalanalüüsi tulemusi on hea illustreerida ka graafikutel, et näha muutusi ja eristada trende. (Kõomägi 2006: 112)

Vertikaalanalüüsi nimetatakse ka ühise suuruse finantsaruande analüüsiks. Ühisele kujule viimine aitab mõista erinevate elementide osakaalu ühest tervikust ehk protsentuaalset osakaalu. (Wild 2003: 28)

Horisontaal- ja vertikaalanalüüsides läbiviimine ja tulemuste tõlgendamine annab hea ülevaate võrreldavate ajaperioodide muutuste kohta, kuid arvandmete mõjutegureid see välja ei too.

1.4.2. Kasumiaruande suhtarvude analüüs

Kasumiaruande suhtarvude analüüsi eesmärgiks on välja tuua olulisi suhteid erinevate kasumiaruannete komponentide vahel. Finantssuhtarvude kaudu on võimalik teha võrdlusi ettevõtte finantsiliste näitajate vahel erinevatel ajahetkedel ja võrrelda neid teiste ettevõtetega. Oluline ongi justnimelt aeg ja pidades silmas kolme ajahetke: enne kriisi, kriisaeg ning kriisijärgne aeg. Lühidalt võib öelda, et bakalaureusetöö suhtarvude analüüs on analüüs, kus leitakse arvväärtused, mis iseloomustavad ettevõtte aruandeperioodide majandustegevust. Suhtarvude võrdlemisel on oluline, et kasutatavad arv-näitajad peavad olema omavahel loogilises seoses. Suhtarvude leidmise üks oluline tingimus on selline, et vähemalt üks suhtarvu leidmise valemi arvnäitaja peab tulenema kasumiaruandest.

Suhtarvud jagatakse kuude suuremasse gruppi ning iga grupi suhtarvud mõõdavad ettevõtte mingeid kindlaid tegevusnäitajaid kindlaksmääratud analüüsiperioodi jooksul. Suhtarv näitab kahe erineva näitaja suhet. Finantssuhtarvud võimaldavad analüüsijal teha ettevõtte rahanduslike näitajate võrdlusi erinevatel perioodidel ja võrrelda neid teiste ettevõtete omadega. Suhtarvudega on mõtet analüüsida viimast 3-5 aastat. Siis on näha, kas ettevõtte finantsseis on paranenud või halvenenud. (Kõomägi 2006: 112)

Finantsanalüüsis kasutatavatest meetoditest on enamlevinud suhtarvuanalüüs, mis jaguneb trendide analüüsiks ettevõtte mitme järjestikuse aastaaruande alusel ning võrdlemiseks tegevusvaldkonna keskmiste näitajatega (või mitme samalaadse tegevusega ettevõtte, sealjuures otseseid konkurente unustamata). Suhtarvuanalüüs

võimaldab esile tuua finantsnäitajate seosed ning võrrelda omavahel ka erinevaid ettevõtteid. Siinkohal peab märkima, et tegevusvaldkonniti võivad mõnede suhtarvude „normaalsed“ piirid suuresti erineda, tulenedes konkreetse tegevusvaldkonna eripärast. (Aruste 2007: 14)

Kuna autor uurib majanduskriisi mõju eelkõige ettevõtte kasumiaruande elementidele, siis ainult kasumiaruande põhjal leitavaid suhtarve ei ole palju, seepärast leitakse suurem osa suhtarve kasumiaruande ja bilansi elementide suhete põhjal. Võimalus on leida suhtarve kombineerides bilansielemente kasumiaruande elementidega ning leida erinevaid maksevõime-, efektiivsuse-, kapitali- ja tasuvuse suhtarve.

Kasutades ettevõtte bilansi ning kasumiaruande elemente, on võimalik leida ettevõtte varade efektiivsuse hindamise suhtarvusi, mis aitavad kaasa ettevõtte finantsolukorra hindamisele.

Varade käibevälde näitab keskmist varade käibimist päevades ning leitakse järgnevalt (Harrington 2004: 24):

$$(2.2.1) \text{ DAH} = \frac{360}{S/A},$$

kus DAH - varade käibevälde

S - müügikäive

A - varad

Kui ettevõtte varade käibevälde on liiga suur arvvärtus, siis võib öelda, et varadesse on investeeritud liigselt ning ettevõttel tuleks likvideerida mõned mittevajalikud varad. Probleem võib olla ka müügikäibes, kui müügikäive on liiga väike, siis varade käibevälte arvvärtus on samuti suur. Majanduskriisi tingimustes varade käibevälte arvvärtus suureneb, kuna müügikäive vähenes, mistõttu jagatise väärtus suurenes ehk varade keskmise käibimise päevade arv suurenes.

Intressikulude kattekordaja näitab ettevõtte võimet tasuda intresse oma ärikasumi arvelt ning mõeldab mitmekordselt katab ettevõtte ärikasum tema intressikulud. Intresside kattekordaja avaldub (Aruste 2006: 41):

$$(2.2.2) \text{ TIE} = \frac{EBIT}{I},$$

kus TIE - intresside kattekordaja

EBIT - ärikasum

I - intressid

TIE peaks olema vähemalt 2,5. Majanduskriis mõjutab oluliselt kaupade või pakutavate teenuste müüki, siis seetõttu väheneb ka ärikasum. Mida rohkem väheneb ärikasum, seda vähem kordi katab ärikasum intressikulused. Intressikulused on raskem tasuda.

Debitoorse võlgnevuse käibevälde ehk ostjatelt laekumata arvete konversiooniperiood näitab keskmist nõuete laekumist perioodis. Sisuliselt saadakse teada päevade arv, mis kulub keskmiselt müügist raha laekumiseni. Arvutuskäik on järgmine (Kõomägi 2006: 115):

$$(2.2.3) \text{ DSO} = \frac{360}{S / AR},$$

kus DSO - debitoorse võlgnevuse käibevälde

AR - debitoorne võlgnevus

S - müügikäive

Majanduskriisi tingimustes debitoorse võlgnevuse käibevälde võib oluliselt muutuda. Kriisiperiood mõjutab nii müügikäivet kui ka debitoorset võlgnevust eelkõige nõudluse mõju vähenemise osas ning ostjate rahaliste raskuste tõttu. Müügikäive väheneb, kuna majanduskriisi tõttu teenuste ja kaupade nõudlus langeb. Müügi ja raha laekumise periood suureneb sellepärast, et majanduskriisi tõttu on ettevõtted omavahelises sõltuvuses, mis tähendab seda, et ühe ettevõtte müügi ja raha laekumise vahelise perioodi suurenemine mõjutab otseselt ka teisi ettevõtteid. Oluline on igal võimalikul juhul säilitada müügimaht või siis kaotada minimaalset müüki. Debitoorse võlgnevuse käibevälde suureneb.

Varude käibevälde ehk konversiooniperiood näitab aega päevades, mis kulub varude kauba müüginii ehk aega kauba ostmise ja müümise vahel. Keskmisest pikem varude käibeperiood näitab, et ettevõtte kas otab sisse liiga palju toorainet, mida ei jõuta töödelda või ei kulge valmistoodangu müük plaanipäraselt või on tootmisperiood liiga pikk. Varude käibevälde on leitav järgmise valemiga (Kõomägi 2006: 116):

$$(2.2.4) \text{ DIH} = \frac{360}{\text{VC} / \text{IRY}},$$

kus DIH - varude käibevälde

VC - müüdud kaupade kulu

IRY - varud

Majanduskriis mõjutab otseselt varude käibeväldet ja seda eelkõige valmistoodangu osas. Nõudlus väheneb, järelikult väheneb ka kaupade müük, mis omakorda tekitab juurde valmistoodangut, mida pole realiseeritud. Majanduskriisi olukorras varude käibevälte päevade arv suureneb.

Järgnevalt leiame omakapitali rentaablu ROE, mis näitab aktsionäride investeeringute tasuvust ja võimaldab otsustada ettevõtte juhtimise efektiivsuse üle. ROE on seega üks põhjalikumaid rentaablu suhtarve. Arvutuskäik on järgmine (Kõomägi 2006: 128):

$$(2.2.5) \text{ ROE} = \frac{\text{NI}}{\text{E}},$$

kus ROE - omakapitali rentaablu

NI - puhaskasum

A - omakapital

Majanduskriisi tingimustes omakapitali rentaablu väheneb ja just seetõttu, et väheneb puhaskasum, omakapital ei muutu, vähemalt esialgu. Pikemalt kestva majanduskriisiperioodil tuleks kriitiliselt hinnata kõikide omakapitali suurust ning vajadusel võtta vastu olulisi otsuseid muutuste osas. Lisaks ROE-le on võimalik leida mitmeid rentaablu tasemeid: tulutoovuse üldvõime (ROTA), varade rentaablu (ROA).

Margus Kõomägi on kirja pannud (Samas 2006: 128), et käiberentaalsus ehk tegevustulukus ehk marginaal näitab müügikäibe iga rahaühiku tasuvust. See näitab, mitu protsenti müügikäibest jääb ettevõttele kasumiks. Käiberentaalus arvestatakse nii puhaskasumi kui ka ärikasumi taseme järgi. Hinnangu andmine käiberentaablusele sõltub tugevasti ettevõtte tegevusvaldkonnast. Näiteks jaekaubandusega tegelevates ettevõtetes on see tavaliselt madalam, muudes teenindus- ja vahendusettevõtetes peaks see olema tunduvalt kõrgem.

Lisaks ärikasumi ja puhaskasumi tasemele on käiberentaablust võimalik arvutada brutokasumi kui ka ärikasumi ja puhaskasumi vahel oleva taseme kaudu. Nii et käiberentaablust on võimalik leida nelja taseme järgi. Mõnedes riikides arvestatakse käiberentaablust isegi viie taseme järgi. Kõik käiberentaabluse suhtarvud esitatakse protsentides.

Brutokasumi järgi leitakse käiberentaablus järgnevalt (Harrington 2004: 18):

$$(2.2.6) \quad GM = \frac{GP}{S},$$

kus GM - käibe rentaaclus (brutokasumi tasemel)

GP - brutokasum

S - müügikäive

Käiberentaabluse suhtarv brutokasumi põhjal on esimene võimalik samm, mis näitab ära ettevõtte kasumitaseme. Kuna brutokasum võrdub müügitulu miinus müügikulu, siis käiberentaablus brutokasumi tasemel suhtarv näitab otseselt, et mitu protsenti iga kasutatud rahaühiku pealt tekib brutokasumit, ülejäänud protsent kulub otsesele tootmisele ehk müügikulule ja seda ainult kasumiaruande skeem kahes.

Majanduskriisi tingimustes GM väheneb. Väheneb kogutulu, mille vähenemine mõjutab omakorda brutokasumit ehk murru lugeja ja nimetaja vähenevad ning protsentuaalselt väheneb ka GM.

Järgmine tase kannab nimetust käiberentaablus (ärikasumi tasemel) ning arvutuskäik on järgmine (Kõomägi 2006: 128):

$$(2.2.7) \quad EPM = \frac{EBIT}{S},$$

kus EPM - käibe rentaaclus (ärikasumi tasemel)

EBIT - ärikasum

S - müügikäive

Heaks näitajaks võib pidada isegi 1% tegvustulukust, teenindus- ja vahendusfirmades peaks see olema oluliselt kõrgem, näiteks 20%. Need ettevõtted, kellel ei õnnestu

saavutada kõrget varade rentaablust, peavad selle kompenseerima kiirema varade ringkäiguga. Majanduskriis mõjutab EPM-i ja seda mitmel erineval viisil. Eelkõige on tegemist müügitulu vähenemisega, samas tegevuskulud on jäänud samaks. Kui väheneb müügikäive, siis väheneb ka EBIT ja muutub oluliselt ka EPM ehk ühe rahaühiku kasutamisest tulenev protsentuaalne kasum.

Järgmine tase ehk kolmas tase arvutatakse välja EBT-i kaudu ehk käiberentaablus enne makse. Arvutuskäik on sarnane kahele eelmisele, ärikasumi tasemest eristab eelkõige see, et maha on arvatud intressid laenuandjatele. Suhtarv leitakse järevalt (Walsh 2008: 41):

$$(2.2.8) \text{TPM} = \frac{\text{EBT}}{S},$$

kus TPM - käibe rentaablus (kasum enne makse tasemel)

EBT - kasum enne makse

S - müügikäive

TPM näitab ühe aruandeperioodi äritegevuses oleva rahaühiku kasumlikkust peale intressikulude mahaarvamist, kuid enne makse. Majanduskriisi tingimustes TPM protsentuaalne väärtus väheneb, kuna müügikäive väheneb. Kriisiperioodi algfaasis kulud ei ole vähenenud, seetõttu on TPM veelgi väiksem. Pikemas perspektiivis aga kui müügikäive väheneb, siis tuleb vähendada kindlasti ka kulusid.

Viimane käiberentaablus kannab nime käibe puhasrentaablus, mis näitab müügikäibe iga rahaühiku tasuvust peale kõikide kulude ja maksude mahaarvamist. Näitaja peegeldab ettevõtte hinnakujundust, kulude struktuuri ning tootmise efektiivsust. Arvutuskäik on järgmine (Kõomägi 2006: 128):

$$(2.2.9) \text{NPM} = \frac{\text{NI}}{S},$$

kus NPM - käibe puhasrentaablus

NI - puhaskasum

S - müügikäive

Käiberentaabluste erinevad tasemed on ülevaate saamiseks esitatud tabelis 1.3. Lühidalt on kirjeldatud erinevusi ning konkreetse käiberentaabluse taseme tähtsust.

Tabel 1.3. Käiberentaabluste erinevad tasemed

Käiberentaabluse tase	Kirjeldus
Brutokasumi kaudu	Käiberentaabluse tase, mis tekib vahetult toote või teenuse müügitulu ja kulu vahest, arvestatakse ainult skeem kahe puhul
Ärikasumi kaudu	Käiberentaabluse tase, mis tekib toote või teenuse müügitulu ja kulu vahest (toore, tööjõukulud, põhivarakulum, üldhalduskulud, turustuskulud...). Detailsem ja ülevaatlikum kui brutokasumi taseme järgi. Esimene käiberentaabluse tase, mis tekib mõlema skeemi puhul.
Kasum enne makse	Käiberentaabluse tase, kust on maha arvatud ärikasumi tasemele lisaks veel ka finantstulud ja- kulud. Annab ülevaate finantsulude ja -kulude osatähtsusest.
Käibe puhasrentaablus	Käiberentaabluse tase, kust on maha arvatud kõik kulud ja tulud, maksud ning dividendid. Tegemist on kõige viimase käiberentaabluse tasemega.

Allikas: autori koostatud

Majanduskriis mõjutab vaieldamatult kõiki käiberentaabluse tasemeid, kuna need tasemed on omavahel seotud. Vastavalt valitud kasumiaruande koostamise skeemile, ei ole sageli võimalik kõiki käiberentaabluse tasemete arvvaartusi leida. Skeem 2 puhul on võimalik leida kõik neli taset, skeem 1 puhul jääb välja käiberentaabluse tase brutokasumi kaudu.

Ettevõtte tegevusest ülevaate saamisel on abiks finantssuhtarvud. Suhtarvude leidmiseks kasutatakse palju erinevaid meetodeid ning nende tõlgendamine vajab mõningaid oskusi. Finantssuhtarve saab võrrelda teiste sarnaste ettevõtete näitajatega, juhul kui suhtarvude leidmisel on kasutatud ühesugust metoodikat. Majanduskriisi mõju hindamiseks tuleb kindlasti läbi viia suhtarvude analüüs, kuid detailseid muutusi need ei kajasta. Selleks, et saada terviklik pilt, tuleb suhtarvude vastavad väljaarvutatud näitajad siduda intervjuudest tuleneva infoga ning luua läbipõimitud tervik. AS Wendre kasumiaruannete suhtarvud leitakse ja tulemusi tõlgendatakse järgnevas peatükis.

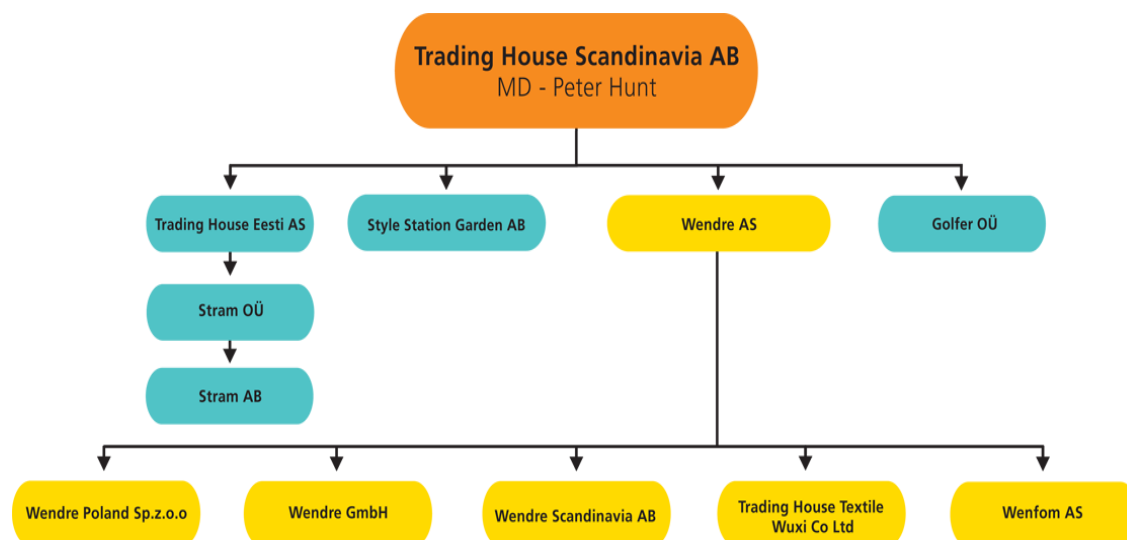
2. AS WENDRE KASUMIARUANDE ELEMENTIDE ANALÜÜS MAJANDUSKRIISI MÕJU HINDAMISEKS

2.1. AS Wendre lühitutvustus

Autor valis AS Wendre just seetõttu, et tegeist on Eesti mõistes suure äriühinguga ning ettevõtte toodangust üle 95 protsendi eksporditakse välismaale. Üheks märksõnaks ongi eksport, et näha, kas nõudlus mitte esmavajalike toodete järele majanduskriisi ajal väheneb või mitte. Samuti on AS Wendre puhul hea jälgida majanduskriisi perioodi mõju ning sellest väljumise ajavahemiku ulatust ning kiirust. Ära ei tohi unustada tõsiasja, et AS Wendre näol on tegemist ettevõttega, mille tütarettevõtted asuvad väljaspool Eestit ning seetõttu on võimalik esitada erinevaid kasumiaruandeid. Konkreetselt selles bakalaureusetöös käsitleb töö autor kasumiaruandeid, mis ei ole seotud välismaal asuvate tootmisüksuste tulude ja kulude käsitlemisega, vaid ainult Eestipoolse tootmise kulude ja tuludega, ehk käsitletakse konsolideerimata kasumiaruandeid ning need on esitatud skeem 1 järgi.

AS Wendre kontserni peamiseks tegevusalaks on mitmesuguste kodutekstiilitoodete tootmine ja turustamine. Kontserni tootevalikusse kuuluvad polüesterkiutäidisega tekid ja padjad, mitmesugused madratsid, päevatekid, voodid ja toolikatted. Kontsernil on tootmisüksused Eestis, Poolas ja Hiinas ning müügiesindus Saksamaal. Kontsern turustab üle 97% oma toodangust välisriikidesse. AS Wendre kontsern annab tööd peaaegu üle 1000- le töötajale, Eestis töötab üle 600 töötaja. AS Wendre kontserni emaettevõtteks on Trading House Scandinavia AB (THS), mis on registreeritud Rootsis. (V. Roosaar, suuline teade, 29.04.2014)

Järgnev joonis aitab mõista AS Wendre kui äriühingu kohta Trading House Scandinavia AB kontsernis ning AS Wendre jagunemist väiksemateks äriühinguteks.

Joonis 2.1. Trading House Scandinavia AB kontserni kuuluvate äriühingute jagunemine 2014.a algul. (V. Roosaar, suuline teade, 29.04.2014; autori koostatud)

Joonisel on näha, et AS Wendre jaguneb omakorda väiksemateks äriühinguteks, millest kaks tootmisüksust asuvad väljaspool Eestit. Poolas asuvas tehases töötab ligikaudu 150 töötajat ning Hiinas ligikaudu 35.

AS Wendre majandustulemustele tuginedes võib ettevõtet pidada Euroopa üheks suurimaks vooditeksiilide tootjaks, kelle klientideks on juhtivad koduteksiili- ja mööblikaupluste ketid üle maailma. AS Wendre käive oli 2010. aastal enam kui 67 miljonit eurot. (Wendre. Korporatiivne... 2014)

Ettevõtte põhilisteks turgudeks olid 2012. aastal (2012. a. majandusaasta aruanne) tähtsuse järjekorras:

1. Prantsusmaa,
2. Rootsi,
3. Hispaania,
4. Suurbritannia,
5. Belgia,
6. Ameerika Ühendriigid,
7. Saksamaa.

Riikide loetelu on märksa pikem ja huvitavam. Kõige eksootilisemad turud asuvad aga Araabia Ühendemiraatides ning Jaapanis. Majandusaastate jooksul küll müügikogused ja vajadused vähesel määral muutuvad, kuid üldjoontes riikide järjestus pole viimastel aastatel muutunud.

AS Wendre kontserni müügitulu jaguneb tegevusalade lõikes järgnevalt (V. Roosaar, suuline teade, 29.04.2014):

1. tekkide müük, 50% kogumüügist;
2. patjade müük, 20% kogumüügist;
3. muu müük, 17% kogumüügist;
4. porolontoodete müük, 13% kogumüügist.

Järgnevalt toob autor välja AS Wendre tähtsamad sündmused läbi ajaloo. 1993. aastal alustati Väandras tekkide ja patjade tootmist ning samal aastal erastati tehas AS- le VELY&Co. 1996. aastal omandas ettevõttest 26- protsendilise osaluse Peter Hunt. 1998. aastal alustas AS Wendre tütarettevõtte Wenfom porolontoodete tootmist. 2002. aastal sai AS Wendre ainuomanikuks Peter Hunt. 2005. aasta juunis avasid ukSED kontsernile Trading House kuuluv tehas Hiinas. 2005. aasta augustis avati AS Wendre uus tootmiskompleks Pärnus. 2006. aasta detsembris ostis AS Wendre uue tootmis- üksuse Poolas. 2008. aasta oktoobris avati AS Wendre müügiesindus Saksamaal. 2009. aasta aprillis ostis Wendre AS Pärnu Linavabriku ning sama aasta augustikuus avas ukSED voodivabrik Stram OÜ. 2010. aasta juunis alustas ettevõtte kušettide tootmist ning septembris omistas EAS Ettevõtluse Auhind 2010 raames Wendrele Eksportöör 2010 tiitli. (Wendre. Ajalugu. 2014)

Wendre on üks Euroopa suurimatest tekitootjatest kelle aastane tootmiskaht ulatub 7 miljoni tekini. Valik hõlmab erinevaid suve-, mono- ja duotekke ning nn 4- aastaaja tekke kõikides enamlevinud mõõtudes. Wendre toodab aastas ligi 10 miljonit patja ning erinevate kangastega kaetud ja pehmendusmaterjalidega täidetud poroloonmadratsid kõikides standardsuurustes. Tootevalikusse kuuluvad ka isikupärase mustri ning trendi- kate värvilahendustega dekoratiivpadjad, päevatekid, lastevoodite pehmendused, maga- miskotid, rannamadratsid, plastikust lauakatted jne. Samuti toodab Wendre laias valikus poroloonisuga toolikatteid nii aia- kui köögimööblile ning mahulist vatiini, mida kasutatakse õmblus- ja mööblitööstuses. (Wendre. Tooted. 2014)

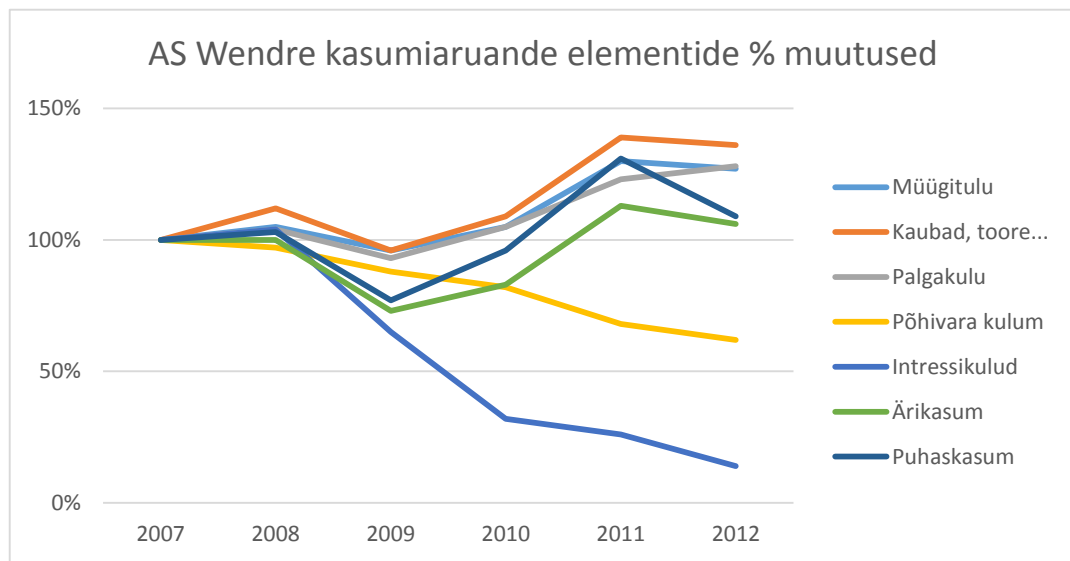
Wendre olulisimaks väärtuseks on ettevõtte töötajad, kelle oskustel, teadmistel ning arengul põhineb majandusedu. Töötajate rahulolu üheks allikaks on ka nende kodudes kasutusel olevad tekstiilitooted, mis on oma kätega valmistatud. Wendre käibe ja kasumi kasvuga on alati kaasas käinud ettevõtte töötajate keskmise palga tõus. Nii näiteks on töötajate keskmine palk tõusnud aastatel 2001– 2006 üle 55 protsendi. Ettevõtte palgasüsteemi väljatöötamisel arvestatakse töötaja individuaalset panust ning jagatakse töötajatega vastutust ettevõtte eesmärkide saavutamisel. Lähtudes koolitusplaanist korraldab ettevõtte töötajatele mitmeid koolitusi ja seminare. Ettevõtte üldkoosolekul tutvustavad ettevõtte juhid Wendre hetkeseisu ja tulevikuplaane. Teretulnud on töötajate ettepanekud, mis aitavad tööprotsesse efektiivsemalt korraldada ning töökeskkonda meeldivamaks muuta. (Wendre. Personal. 2014)

AS Wendre roll Eesti majanduses on väga oluline ja seda mitte ainult väliskaubanduse seisukohast. Ettevõtte pakub tööd sadadele inimestele ning loodud on igati meeldiv töökeskkond. AS Wendre panustab looduskeskkonna säilimiseks ning püüab igakülgselt elavdada riigi kultuuri- ja spordielu läbi erinevate toetusprojektide ja ettevõtmiste kaudu.

2.2. AS Wendre kasumiaruande horisontaal ja vertikaalanalüüs

Järgnevalt teostas autor AS Wendre kasumiaruannete horisontaal- ja vertikaalanalüüsi. Kõigepealt viis autor läbi horisontaalanalüüsi baasaastaga võrdluses aastatel 2007–2012. Baasaastaks on valitud aasta 2007. Järgmisena viis töö autor läbi horisontaalanalüüsi ilma baasaastata ja lõpuks kasumiaruande vertikaalanalüüsi.

AS Wendre kasumiaruande baasaastaga horisontaalanalüüsi olulisemaid elementide muutusi aastate lõikes aitab mõista järgnev autori poolt koostatud joonis. Joonis saab alguse baasaastast ehk aastast 2007. Eelpool nimetatud aasta joonisel kajastatud kasumiaruande elementide väärtused on viidud protsentuaalsele kujule ehk iga elemendi arväärtus on 100% ning iga järgneva aasta sama elemendi arväärtus näitab protsendilist vähenemist või suurenemist baasaastaga võrdluses.

Joonis 2.2. Kasumiaruannete horisontaalanalüüsi (baasaastaga) olulisemad protsentuaalsed muutused ajavahemikul 2007- 2012. (Autori koostatud)

Jooniselt on näha kasumiaruannete elementide protsendilised muutused aastate lõikes. Kõige suurem üldisem protsentuaalne langus võrreldes baasaastaga on toimunud 2009. aastal, suurim protsentuaalne tõus aga 2011. aastal. Võrreldes baasaastaga langeb igal järgneval aastal nii intressikulud kui ka põhivara kulum. Periood, kus müügitulu ning kasumite langus on suurim langeb kokku Eesti ja paljude teiste riikide majandusolukorra halvenemisperioodiga ehk aastaga 2009, kus Eesti SKP vähenes -14 protsenti (National accounts... 2014) ning Eesti ekspordimaht vähenes üle 23 protsendi (Väliskaubandus... 2014).

Kasumiaruande baasaastaga horisontaalanalüüsi tabelist (vt Lisa 2.) on näha, et 2007. aasta müügitulu võrreldes järgnevate aastate müügitulutega on väiksem, va 2009. aastal kui müügitulu võrreldes baasaastaga vähenes neli protsenti. Aastatel 2008 ja 2010 müügitulu võrreldes baasaastaga tõusis viis protsenti, 2011. aasta müügitulu võrreldes baasaastaga suurenes 30 protsenti ning 2012. aastal 27 protsenti. Äriühingu üheks põhieesmärgiks on kindlasti iga aastase müügitulu juurdekasvu suurendamine ehk juurdekasvutempo tõstmine. Aastapaaride võrdluses ehk kasumiaruande horisontaalanalüüsi läbiviimisel ilma baasaastata selgus aastapaaride võrdluses juurdekasvu suurus või vastupidi kahanemise maht. Kõige suurema muutuse tegi müügitulu läbi 2011. aastal, müügitulu juurdekasvutempo oli 24 protsenti võrreldes aastaga 2010, suurima

vähendamise aastapaaride võrdluses tegi müügitulu 2009. aastal, võrreldes aastaga 2008 toimus vähenemine -9 protsenti. Kui võrrelda 2009. aasta müügitulu langust Eesti Vabariigi sama aasta SKP- ga, siis SKP langus oli -14,1 protsenti, järelikult makromajanduslik langus osutus suuremaks kui mikromajanduslik langus, seda küll ainult ühe äriühingu põhjal ehk AS Wendre kasumiaruande horisontaalanalüüsist tulenevalt. Kuna AS Wendre müügitulu oli kõige väiksem aastal 2009, siis võib järeldada, et toodangu maht vähenes ülemaailmse majanduskriisist tuleneva mõju tõttu, mis tähendab seda, et AS Wendre poolt toodetud kaupade nõudlus vähenes ning see omakorda mõjutas otseselt müügi mahtu ehk müügitulu. AS Wendre suurim müügitulu juurdekasv võrreldes eelnenud aastaga toimus aastal 2011 ning müügitulu rahaline väärtus oli 2011. aastal suurim, 83,2 miljonit eurot.

2009. aasta müügitulu mõnevõrra vähenemist mõjutas klientide hinnasurve ning toorme kallinemine. Majanduskriisiperioodil vähenes nõudlus AS Wendre poolt toodetud kaupade järele ning üle tuli vaadata ka hinnapoliitika. Samaaegselt kallinesid järsult kaupade valmistamiseks vajaminevate toorainete hinnad ning kohati oli tegemist toorainedefitsiidiga. Küll aga suutis AS Wendre ära hoida müügitulu suurema kukkumise aastal 2009 tänu sellele, et koostööd alustati mitmete rahvusvaheliste suurklientidega, mis tagasid müügi mahtude edasise kasvu. Samuti mõjutas müügitulu kasvu OÜ Pärnu Linavabriku kinnistu ost, millise ruumidesse viidi üle porolontoodete valmistamine. (V. Roosaar, suuline teade, 29.04.2014)

Järgmiseks oluliseks kasumiaruande elemendiks, mida bakalaureusetöö autor uuris, oli valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus. Baasaastaga horisontaalanalüüsi uurimisel selgus, et varude jääki võrreldes baasaastaga vähendati kõige rohkem aastal 2009. Aastal 2008 aga tekitati valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääki kõige rohkem, baasaastaga võrreldes suurenes jääk 794 protsenti ehk 356 tuhandelt eurolt 2,83 miljoni euroni. Varude juurdekasvutempo 2007. ja 2008. aasta võrdluses oli 694 protsenti. Kõige rohkem vähenes varude jääk võrreldes eelnenud aastaga 2009. ja 2010. aastal, mis tähendab seda, et lattu kaupu ei toodetud, küll aga müüdi oluline kogus laojäägist. Vahur Roosaar on öelnud (V. Roosaar, suuline teade, 07.05.2014), et AS Wendre suutis 2009. aastal oluliselt optimeerida tarneahelat, tänu millele suudeti suures ulatuses varusid vähendada.

Kaubad, toore, materjal ja teenused kulu oli kõige väiksem 2009. aastal, vahe baasaastaga võrreldes neli protsenti, suurim kulu võrreldes baasaastaga aga aastal 2011, vahe baasaastaga 39 protsenti. 2011. aasta kaubad, toore, materjalid ja teenused juurdekasvutempo võrreldes eelnenud aastaga oli 27 protsenti, mis oli ka suurim juurdekasvutempo tõus lähiaastate võrdluses. Suurimat juurdekasvutempot võib põhjendada eelkõige müügitulu juurdekasvutempo suurenemisega, kasv 24 protsenti, mis tähendab seda, et nõudlus AS Wendre poolt toodetud kaupade vastu tõusis, majanduslik olukord paranes ja see omakorda mõjutas otseselt kaubad, toore, materjalid ja teenused kui kasumiaruande kululiigi suurenemist. Vahur Roosaar on öelnud (V. Roosaar, suuline teade, 07.05.2014), et 2009. aastal sai alguse toorainete kiire hinnatõus ning hiljem tekkis tooraineturgudel defitsiit, mis tähendas seda, et koheselt ei olnud võimalik toormehindade muutustele reageerida, mistõttu jäid aastatel 2009 ja 2010 kasumid planeeritust väiksemaks.

Järgnevalt annab töö autor ülevaate AS Wendre erinevate aruandeperioodide kasumiaruannete horisontaalanalüüsist tulenevate juurdekasvutempode muutuste kohta (vt Lisa 3.). Omavahel on võrreldud aastapaaride kasumiaruannete elementide muutusi. Järgnev tabel kajastab kaalukamate kasumiaruande elementide muutusi.

Tabel 2.1. AS Wendre kasumiaruande olulisemate elementide juurdekasvutempo (%)

	2008	2009	2010	2011	2012
MÜÜGITULU	5	-9	10	24	-2
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	-	-	-78	-	-52
Kaubad, toore, materjal ja teenused	12	-14	14	27	-2
Muud tegevuskulud	-4	-34	2	25	-8
TÖÖJÕU KULUD KOKKU	4	-10	13	17	4
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-3	-9	-7	-17	-8
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	0	-27	14	35	-5
Intressikulud	4	-37	-51	-19	-44
Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest	-	-	40	-54	29
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	-18	-46	-	86	-
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	3	-25	25	37	-17

Allikas: Autori arvutused AS Wendre 2007-2012. aastate kasumiaruannete põhjal.

Tabelis ei ole kajastatud aastate võrdluse muutust juhul kui ühe võrdlusaasta algandmed on vastupidise märgiga. Tabelist 2.1. nähtub, et lähiaastate võrdluses on AS Wendre kasumiaruannete elemendid teinud läbi erinevad tõusud ja langused, ühtlane stabiilsus puudub.

Järgmiseks AS Wendre kasumiaruande elemendiks, mida bakalaureusetöö autor analüüsis oli palgakulu kokku ehk tööjõukulud. Baasaastaga võrreldes kulus tööjõukuludeks kõige vähem aastal 2009, vahe seitse protsenti. Kõige rohkem kulus AS Wendrel tööjõukuludeks 2012. aastal võrreldes baasaastaga, vahe 28 protsenti. Suurim palgakulu aastal 2012 oli tingitud sellest, et AS Wendre palgapoliitika on otseselt seotud ettevõtte majandusliku käekäigu ning konkurentsist tuleva palgasurvega, mis tähendab seda, et aasta- aastalt keskmine makromajanduslik palk tõusis, mis omakorda mõjutas AS Wendre töötajate palkade tõusu, kuigi müügitulu polnud aastal 2012 suurim. Aastapaaride võrdluses suurenes palgakulu kõige enam 2011. aastal, juurdekasvutempo võrreldes eelnenud aastaga oli 17 protsenti. Võib öelda, et majanduskriisi mõju oli möödas ning müügitulu suurenemisega suurenes oluliselt ka palgakulu. Suurim palgakulu vähenemine aastapaaride lõikes toimus aastal 2009, võrreldes eelnenud majandusaastaga oli juurdekasvutempo -10 protsenti ehk tegemist oli hoopis kahanemisega. 2009. aastal toimus aastapaaride võrdluses ainuke kahanemine, teiste aastapaaride võrdluses palgakulud kasvasid ehk tekitati juurdekasvu. Aasta 2009 väiksem palgakulu oli otseselt seotud tootmise vähenemise ning mõnevõrra väiksemate keskmiste palkadega võrreldes järgnevat majandusaastatega. Vahur Roosaar ütles (V. Roosaar, suuline teade, 07.05.2014), et AS Wendre palgapoliitika on selline, et kui ettevõttel läheb hästi, siis sellest saavad osa ka töötajad, loomulikult mängivad siin rolli ka teised tegurid, tööjõuturg ning keskmised palgad.

Ärikasumi võrdluses baasaastaga on languses aastad 2009 ja 2010, vastavad näitajad võrreldes baasaastaga 27 ja 17 protsenti. 2009. aasta langus võrreldes baasaastaga on küllaltki suur, sama aasta müügitulu võrreldes baasaastaga vähenes neli protsenti, kuid ärikasum tervelt 27 protsenti, selline muutus omab suurt tähtsust ettevõtte majandustegevuse seisukohast. Suurima ärikasumi võrreldes baasaastaga teenis AS Wendre aastal 2011, vahe baasaastaga 13 protsenti, kuigi müügitulu võrreldes baasaastaga oli 30 protsenti suurem. Aastapaaride võrdluses vähenes ärikasum võrreldes eelnenud aastaga

kahel korral, aastatel 2009 ja 2012, juurdekasvutempo olid vastavalt -27 ja -5 protsenti. Suurim ärikasumi juurdekasvutempo võrreldes eelnenud aastaga tekkis aastal 2011, juurdekasvutempo 35 protsenti võrreldes eelnenud aastaga ehk aastaga 2010.

AS Wendre kasumiaruannete puhaskasumite võrdluses baasaastaga oli puhaskasum vähenenud kõige rohkem aastal 2009, muutus 23 protsenti. Samuti oli vähenenud puhaskasum võrreldes baasaastaga 2010. aastal, vahe neli protsenti. Suurim puhaskasumi tõus võrreldes baasaastaga toimus aastal 2012, puhaskasum suurenes 31 protsenti. Aastapaaride võrdluses oli puhaskasumi juurdekasvutempo suurim aastal 2011, võrreldes eelnenud aastaga oli muutus 37 protsenti. Suurim negatiivne juurdekasvutempo ehk kahanemine toimus aastal 2009, mil võrreldes eelnenud aastaga oli juurdekasvutempo -25 protsenti. AS Wendre suurim puhaskasumi juudekasvutempo langus jääb aastasse 2009. Samal aastal vähenesid müügitulu, ärikasum, kulud toormele, palgakulud jne.

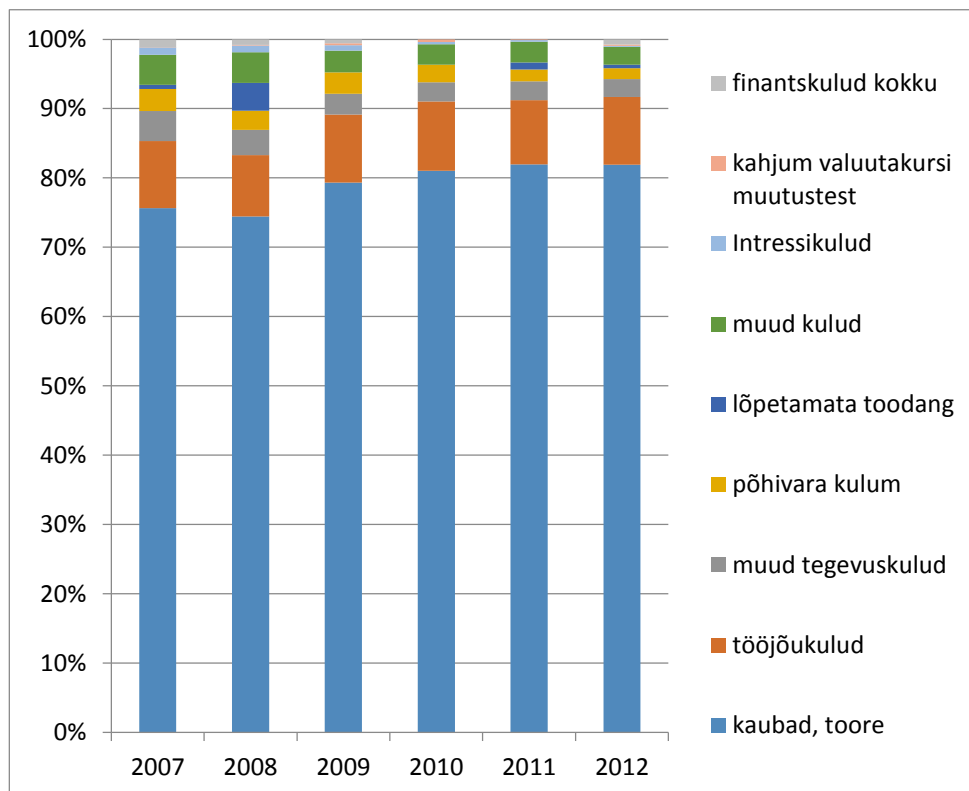
Järgnevalt analüüsis bakalaureusetöö autor AS Wendre põhivara kulumit ja väärtuse langust ning intressikulude muutusi aastate lõikes. Baasaastaga võrreldes olid intressikulud suuremad aastal 2008, vahe neli protsenti. Järgnevatel aastatel vähenesid intressikulud ning langustrend jätkus. Võrreldes baasaastaga ehk aastaga 2007 vähenes aasta- aastalt põhivara kulum ja väärtuse langus. AS Wendre kasumiaruande elemendi langustrend ehk põhivara kulumi ja väärtuse languse iga aastane vähenemine ei too äriühingule sisse otsest rahalis kasu, kuid kulutase väheneb, mis tähendab seda, et põhivara on saavutanud suhteliselt stabiilse väärtuse ehk olulisi suuremaid väärtuse kukkumisi ei toimu. Intressikulude iga aastane langus on tingitud sellest, et laenukoormus väheneb, kuna suuremahulised investeeringud on toimunud aruandeperioodide alguses ehk aastatel 2007- 2009. Suurim põhivara kulumi ja väärtuse langus aastapaaride võrdluses on toimunud 2011. aastal, põhivara kulumi juurdekasvutempo ehk vähenemine oli -17 protsenti võrreldes aastaga 2010. Aastapaaride lõikes vähenes igal järgneval aastal põhivara kulum ja väärtuse languse kulu. Samuti on aastapaaride võrdluses igaaastaselt vähenenud intressikulud. Suurim vähenemine toimus 2010. aastal, võrreldes aastaga 2009, vähenes intressikulu 51 protsenti.

Finantstulud ja kulud kokku olid baasaastaga võrdluses aastatel 2010 ja 2011 positiivsed, mis tähendab seda, et tegemist oli ettevõtte poolt teenitud finantstuluga,

teistel aastatel oli aga tegemist finantskuludega. Võrreldes baasaastaga, sai AS Wendre suurimat finantstulu aastal 2011, suurimat finantskulu kandis eelpoolnimetatud äriühing aga 2012. aastal, mil see oli 83 protsenti baasaasta finantskulust ehk suurim finantskulu tekkis baasaastal. Aastapaaride võrdluses oli AS Wendre finantstulude juurdekasv suurim 2011. aastal, juurdekasvutempoks 86 protsenti. Suurim juurdekasvutempo finantskulude osas aastapaaride võrdluses oli aastal 2009, juurdekasvutempoks -46 protsenti ehk finantskulud võrreldes eelnenud aastaga vähenesid 268 tuhande euro ulatuses.

Kahjum valuutakursi muutusest aastapaaride võrdluses oli väga muutlik. Aastatel 2008, 2009 ja 2010 kahjum valuutakursi muutusest võrreldes baasaastaga tõusis järjest ning 2011. aastal järjepidev tõus pidurdus, kuid 2012. aastal algas jällegi tõus. Kahjumit valuutakursi muutusest ei ole AS Wendrel võimalik muuta ning müügitulu võimalikku planeerimist soodsa valuutakursi perioodile ei ole samuti võimalik teostada ega näha ette soodusperioodi. Aastapaaride võrdluses valuutakursi muutusest saadav kahju juurdekasv oli suurim aastal 2008, juurdekasvutempo tõusis 5,7 korda, väikseim juurdekasvutempo ehk kahju valuutakursi muutusest aastapaaride võrdluses oli aastal 2011, kahjumi juurdekasvutempoks -54 protsenti. AS Wendre pole ühelgi aastal teeninud valuutakursi muutusest kasumit, alati on olnud tegemist kahjumiga.

Kasumiaruande järgmine analüüsivorm kannab nimetust vertikaalanalüüs (vt Lisa 4.), kus võrreldakse ühe aasta kirjeid mingi kindla näitajaga samast aastast ehk vaadeldakse erinevate kirjete omavahelisi suhtelisi osatähtsusi. Järgnevalt vaadeldakse AS Wendre kulude ja tulude protsentuaalset osatähtsust müügitulust lähtuvalt. Töö autor uurib, kuidas kasumiaruande tulude ja kulude osakaal müügitulust on aastate jooksul muutunud. Muutusi aitab mõista järgnev joonis, kus aastate lõikes on näha protsendilised kulukohtade osakaalud müügitulust.

Joonis 2.3. Kasumiaruannete vertikaalanalüüsisist tulenevate protsentuaalsete kululiikide osakaalu muutused müügitulust ajavahemikul 2007- 2012. (Autori koostatud)

Jooniselt nähtub, et visuaalselt kululiigid ei ole aasta- aastalt oluliselt muutunud. Suurim AS Wendre kasumiaruannete kululiigiks on kaubad, toore. Aastatel 2007- 2009 toormekulu küll üle 70 protsendi, kuid järgnva kolme aasta antud kasumiaruande elemendi kulu oli vähesel määral suurem, mis tähendab seda, et müügitulu suurenes, järelikult toodeti rohkem kaupu ning toorainekulu suurenes müügitulu suurenemise tõttu. Tööjõukulud ning muud tegevuskulud ei ole aasta- aastalt oluliselt muutunud, suhe müügitulusse on sarnane. Põhivarakulu ning intressikulude osakaal kuludest on igal aastal järjest vähenenud. Finantstulud ja kulud kokku analüüsimisel selgus, et aastatel 2010 ja 2011 oli tegemist finantstuluga, teiste aruandeaastate puhul oli tegemist finantskuluga, kuid kululiigi osakaal müügitulust ei olnud märkimisväärne.

Eelnevas lõigus oli juttu AS Wendre kasumiaruannete kululiikidest ning nende protsentuaalsetest osakaaludest müügitulu suhtes, tululiike aga on märksa vähem ning neist mõnede protsentuaalne osakaal müügitulust on minimaalne. Olulisemateks tululiikideks on äri- ja puhaskasum. Kõige rohkem teenis AS Wendre ärikasumit müügitulu

suhtes aastatel 2007 ja 2008, vastavad näitajad 10,5 ja 10 protsenti müügitulust, kõige väiksemat ärikasumit müügitulust teenis AS Wendre aga 2009. aastal mil see oli kõigest kaheksa protsenti. Puhaskasumi osakaal müügitulust oli suurim aastal 2011, sama aasta puhaskasum võrreldes ärikasumiga oli suurem, mis tähendab seda, et finantstulud ületasid finantskulusid ehk tegemist oli finantstuluga, mis suurendas puhaskasumi rahalist väärtust. Aastal 2010 oli samuti puhaskasum suurem kui sama aasta ärikasum. Väiksemat puhaskasumit müügitulu suhtes teenis AS Wendre aastal 2009.

Võib öelda, et 2009. aasta näol oli tegemist AS Wendre jaoks majanduslikult kõige vähem kasumlikuma aastaga. Aruandeaastatega võrreldes olid kaumiarunde tululiigid väikseimad, väiksem oli nii müügitulu kui ka kululiigid. Kõige rohkem mõjutas 2009. aasta AS Wendre majandustegevust müügitulu vähenemine, mille tulemusel vähendati oluliselt kululiike.

2.3. AS Wendre kasumiaruande suhtarvude analüüs

Antud alapeatükis uuritakse AS Wendre suhtarve, mis tulenevad eelkõige kasumiaruandest ning mõnede suhtarvude leidmiseks kasutatakse arvandmeid lisaks ka bilansist. Kui tavaliselt jaotatakse suhtarvud mitmesse erinevasse gruppi (likviidsus, maksevõime jne) ning kajastatakse erinevates alapeatükkides, siis sel korral ei ole suhtarvude hulk suur ning töö autor esitab ning tõlgendab neid kõiki ühes alapeatükis, kuid jagatud on need kahte gruppi. Esimesse suhtarvugruppi kuuluvad: varade käibevälde, intresside kattekordaja, debitoorse võlgnevuse käibevälde, varude käibevälde ning omakapitali rentaablus. Teise gruppi kuuluvad aga käiberentaabluse suhtarvud. Järgnev tabel annab ülevaate välja arvutatud suhtarvude kohta.

Tabel 2.3. AS Wendre kasumiaruande suhtarvud

Suhtarvu nimetus	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>DAH (päeva)</i>	263	262	269	269	260	287
<i>TIE (korda)</i>	10	9	11	26	44	75
<i>DSO (päeva)</i>	45	60	45	55	57	52
<i>DIH (päeva)</i>	130	162	112	128	141	133
<i>ROE (%)</i>	22	23	14	15	17	12

Allikas: Autori arvutused AS Wendre 2007-2012. aasta majandusaastate konsolideerimata kasumiaruannete, bilansside ja nende lisade põhjal.

Tabelist 2.3. nähtub, et varade käibevälde ehk kui kiiresti suudavad varad tekitada samapalju käivet kui on nende väärtus bilansis oli kõige aeglasem aastal 2012, varade väärtus suutis tekitada samasuure väärtusega käivet 287 päevaga. Eelnenud aastate võrdluses olid päevade arvud sarnased. Tegevusala asendikeskmiste suhtarvude võrdluses (vt Lisa 4.) oli suurim keskmine käibevälde aastal 2010, päevade arv 273. Varade käibevälte päevade arvud võrreldes asendikeskmistega, aastatel 2009- 2011 olid suhteliselt keskel ehk mediaani lähedal, aastatel 2008 ja 2012 jäid vastavad näitajad allapoole esimest kvartiili. Varade käibevälte stabiilsus oli tingitud sellest, et müügitulu juurdekasvul kasvas ka varade väärtus, nii et 2012. aastal teeniti müügitulu vähem, kuid varade väärtus aina tõusis. Majanduskriisi mõju puudub. Kui varade juurdekasv järgnevatel aastatel jätkub ning müügitulu jääb samaks, siis varade käibevälte päevade arv suureneb ehk varade käibimiskiirus aeglustub.

AS Wendre intresside kattekordaja TIE on aasta- aastalt järjest kasvanud, mis tähendab seda, et AS Wendre ärikasum on suurenenud ning intressikulud vähenenud vaatamata sellele, et 2009. aasta ärikasum oli väikseim, intresside kattekordaja suurenes ehk suurenemine toimus ärikasumi arvelt. Intresside kattekordaja suurenemise põhjuseks oli laenukohustuste vähenemine. Asendikeskmiste suhtarvudega võrreldes AS Wendre intresside kattekordaja paikneb üle kolmanda kvartiili ehk intresside tasumisega ärikasumi arvelt äriühingul probleeme pole. Asendikeskmised intresside kattekordajad on aastatel 2010- 2012 järjest suurenenud, kuid aastal 2009 võrreldes eelnenud aastaga vähenes intresside kattekordaja, mis tähendab seda, et majanduskriisist tulenevalt müügikäive vähenes, mistõttu vähenes ka ärikasum.

AS Wendre debitoorse võlgnevuse käibevälde on aastate lõikes hüplik. Aastal 2008 oli keskmise müügi ja müügist saadud raha laekumise päevade vahe suurim ehk 60 päeva, lühimaks perioodiks aga aasta 2009, mil debitoorse võlgnevuse käibevälte pikkuseks oli 45 päeva. Majanduskriisist tulenevalt oleks pidanud 2009. aasta debitoorse võlgnevuse käibevälte periood olema kõige pikem, kuna tegu oli majanduskriisiga. AS Wendre koostööpartnerid ehk edasimüüjad suutsid vaatamata raskele majandusaastale kokkulepetest kinni pidada, mistõttu majanduskriisiperioodi debitoorse võlgnevuse käibevälte päevade arv hoopis vähenes. Suurimaks AS Wendre kaupade ostjaks oli Rootsis tegutsev IKEA kaubanduskett ja tänu eelpoolnimetatud äriühingule suudeti

debitorse võlgnevuse käibeväldet vähendada. AS Wendre puhul on tegemist ettevõttega, kus müügi ja raha laekumise periood on küllaltki pikk. Põhjuseks välisturgude kaugus, erinevad sõlmitud kokkulepped ning turundus. Majanduskriisiperioodi mõju debitorse võlgnevuse käibevältele puudub, mis tähendab seda, et kaupade ostjatelt leakusid rahad sarnaselt eelnevate ja järgnevate perioodidega.

DIH ehk varude käibevälte suurim päevade arv oli aastal 2008, toorme ostmisest toote müümiseni kulus keskmiselt 162 päeva. Väikseim varude käibevälde jäi aastasse 2009, periood 112 päeva. Aastate võrdluses korrapärasus puudub, üle ühe aasta on käibevälde suurem kui eelnenud aastal. Asendikeskmiste suhtarvudega võrreldes oli AS Wendre varude käibevälde kõikidel aastatel suurem kui kolmas kvartiil, kuid erandiks oli aasta 2009, kus käibevälte periood oli väiksem kolmandast kvartiilist. AS Wendre toorme ostmisperiood ja müügiperiood võrreldes teiste äriühingutega on suur. Majanduskriisi olulist mõju varude käibevälte analüüsist järeldada ei ole võimalik, kuid 2009. aastal ehk majanduskriisi perioodil varude käibevälte päevade arv oleks pidanud olema suurim. AS Wendre puhul oli aastal 2009 päevade arv väikseim, põhjuseks suurim laojääkide vähenemine ning samuti vähenes ka tootmine ehk toodeti vähem, mistõttu varusid juurde ei tekkinud.

ROE ehk omakapitali rentaablus oli suurim aastal 2008, kus üks investeeritud euro teenis kasumit 23 eurosent. Väikseima kasumi omakapitali rentaablusest teenis AS Wendre aastal 2012, mil omakapitali rahaline väärtus oli võrreldes eelnevate perioodidega kõige rohkem suurenenud, kuid puhaskasumi juurdekasvutempo oli väiksem. 2009. aasta puhaskasum oli võrreldes teiste aastatega väikseim ning väikseim oli ka omakapitali rahaline väärtus. Asendikeskmiste omakapitali rentaabluste võrdluses oli aastal 2012 AS Wendre kasum investeeritud kapitali kohta alla keskmise ehk mediaanist allapoole, aastate 2010 ja 2011 vastav näitaja aga üle keskmise, kuid 2008 ja 2009. aastal üle kolmanda kvartiili. Majanduskriisist tulenevalt puhaskasum vähenes ning asendikeskmise ROE oli kõige väiksem aastal 2009, AS Wendre sama aasta näitaja ei olnud kõige väiksem, võib öelda, et majanduskriis ei mõjutanud AS Wendre ROE-d sellises ulatuses kui asendikeskmist ROE-d. Vähenemise mõju oli tingitud sellest, et AS Wendre puhaskaum ei vähenenud sellises ulatuses nagu asendikeskmistel ettevõtetel ja seetõttu ROE vähenemine polnud väga suur.

Järgnevalt uurib bakalaureusetöö autor käiberentaablust. AS Wendre kasumiaruannete põhjal on võimalik leida käiberentaablust kahe tasandi järgi, ärikasumi ning puhaskasumi kaudu. Välja jäävad brutokasumi tase ning tase enne maksustamist. Brutokasumi taseme järgi pole võimalik käiberentaablust leida seetõttu, et AS Wendre kasutab kasumiaruande koostamisel esimest skeemi, mis ei võimalda brutokasumi leidmist. Käiberentaablust enne maksustamist on küll võimalik leida, kuid AS Wendre pole ühelgi majandusaastal välja maksnud dividende, nii et TPM on sama mis NPM. AS Wendre käiberentaabluste leitud arväärtused on ära toodud järgnevas tabelis.

Tabel 2.4. AS Wendre kasumiaruande suhtarvud, käiberentaablused (%)

Suhtarvu nimetus	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>EPM</i>	10,5	10,0	8,0	8,3	9,1	8,8
<i>TPM</i>	9,4	9,1	7,5	8,6	9,5	8,0
<i>NPM</i>	9,4	9,1	7,5	8,6	9,5	8,0

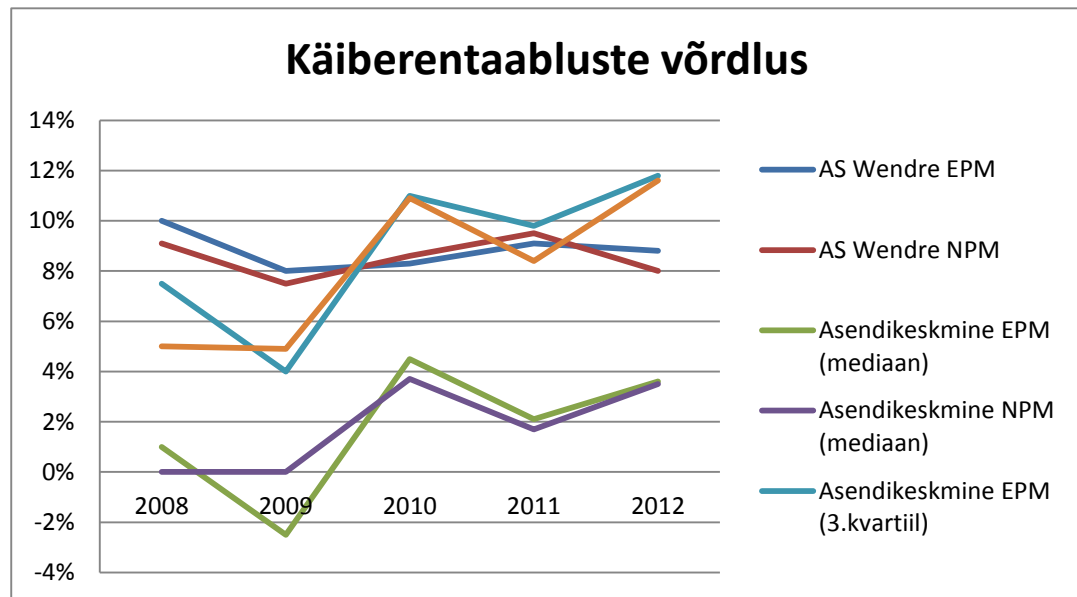
Allikas: Autori arvutused AS Wendre 2007-2012. aasta kasumiaruannete põhjal

Tabelist 2.4. nähtub, et ärikasumi taseme käiberentaabluse madalaim kasumiprotsent oli aastal 2009 ning suurim ärikasum müügikäibest teeniti aastal 2007, vahe 24 protsenti. Asendikeskmiste suhtarvude võrdluses (vt Lisa 5.) ületavad AS Wendre ärikasumi taseme käiberentaablused aastatel 2008 ja 2009 asendikeskmiste võrdluses kolmanda kvartiili, ülejäänud aastate võrdluses jäävad AS Wendre EPM- i näitajad alla kolmanda kvartiili ja üle mediaani. 2009. aasta ärikasumi taseme käiberentaablus näitab, et tegemist oli majanduslikult kõige kehvema aastaga, tegemist oli majanduskriisiperioodiga, mil AS Wendre teenis kõige väiksemat ärikasumit.

AS Wendre puhaskasumi käiberentaablus oli samuti kõige madalam aastal 2009, suurima puhaskasumi müügikäibest teenis AS Wendre aastal 2011, vahe aastaga 2009 oli 21 protsenti. Aastatel 2010 ja 2011 puhaskasumi rahaline väärtus suurem kui ärikasumil ehk peale ärikasumit teenis AS Wendre finantstulu, mis lisas ärikasumi tasemele väärtust juurde. Asendikeskmiste puhasrentaabluste võrdluses ületavad AS Wendre puhasrentaabluse suhtarvud asendikeskmiste kolmandaid kvartiile aastatel 2008, 2009 ja 2011. Aastatel 2010 ja 2012 jäävad AS Wendre puhasrentaabluse näitajad kolmanda kvartiili joone alla, kuid mitte kaugele. Asendikeskmiste puhasrentaabluste võrdluses osutub kõige kehvemaks majandusaastaks aasta 2009, mil asendikeskmise

puhasrentaablus oli kõige madalam. 2009. aasta AS Wendre puhaskasum oli väikseim, mis jällegi tõestab, et majanduskriisi tingimustes müügitulu vähenes, mille tulemusel vähenes nii ärikasum kui ka puhaskasum.

AS Wendre käiberentaabluste võrdlus tööstusaru asendikeskmiste suhtarvudega on töö autor kujutanud järgneval joonisel.

Joonis 2.4. AS Wendre käiberentaabluste võrdlus asendikeskmiste näitajatega 2008-2012. (Autori koostatud)

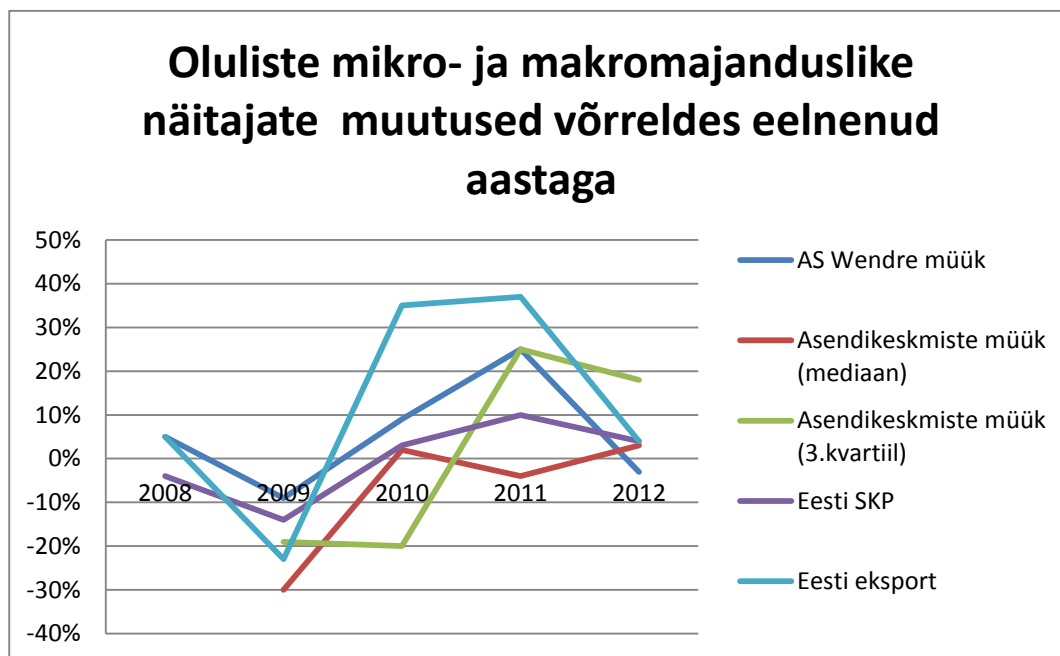
Jooniselt nähtub, et AS Wendre käiberentaablused võrreldes asendikeskmiste näitajatega asuvad 3.kvartiili lähedal. Käiberentaabluste võrdluses on näha, et 2008. aastast algab käiberentaabluste langus, eriti suurelt paistab silmaasendikeskmiste ärirentaabluse (EPN) langus. Asendikeskmiste rentaablus suhtarvud muutuvad aastate lõikes suures ulatuses, AS Wendre puhul aga on tegemist mitte nii oluliste tõusude ja mõõnadega, küll aga avaldub selge langus aastal 2009 ehk tegemist on majanduskriisi mõjust tingitud langus, mil müügitulu vähenes, kuid olulisemalt vähenesid aga AS Wendre äri- ning puhaskasum.

2.4. Autoripoolsed järeldused majanduskriisi mõjust AS Wendre kasumiaruannete elementidele

Bakalaureusetöös läbi viidud AS Wendre kasumiaruannete erinevad analüüsivormid näitasid, et maailma majanduskriis mis algas 2008. aastal, mil Eesti SKP langes, ekspordimahud vähenesid, töötus kasvas ning erinevate kaubagruppide nõudlus vähenes, mõjutas vähesel määral ettevõtte majandustegevust. Mõju on saanud alguse 2008. aasta lõpust, kuid avaldus see alles 2009. aasta majandusaruannete analüüsimisel, kus AS Wendre äri- ning puhaskasum lähiaastate võrdluses oluliselt vähenenesid ja seda nii eelnevate kui järgnevate aastate lõikes. Suhtarvude analüüsimisel selgus samuti, et analüüsitava äriühingu majandustegevus majanduskriisiperioodil oli küll languses, kuid see langus ei olnud võrdväärne asendikeskmiste suhtarvude muutustega.

Aastal 2009 oli AS Wendre müügitulu võrreldes lähiaastatega langenud kõige madalamale tasemele, vahe suurima müügitulu teenitud aastaga oli 22 miljonit eurot ehk üle 73 protsendi. Väiksem müügitulu vahe oli aastaga 2007, vahe 2,8 miljonit eurot ehk üle nelja protsendi. Müügitulu on mõjutanud oluliselt teisi kaumiasuande elementide väärtusi ning osakaale. 2009. aasta Eestis rõivatööstusega tegelevate äriühingute müügitulu vähenes eelnenud aastaga 19 protsenti, siis AS Wendre müügitulu vähenes 9 protsenti ehk 6,2 miljoni euro võrra. Peale 2009. aasta müügitulu langust tõusis järgneval aastal müügitulu 2008. aasta tasemele ehk tasemele enne langust ning 2011. aasta müügitulu juurdekasvutempo ulatus juba 24- le protsendile võrreldes eelnenud aastaga. AS Wendre müügitulu oli languses 2009. aastal, kuid asendikeskmised müügitulud olid languses lisaks 2009. aastale ka veel aastatel 2010 ja 2011, mis tähendab seda, et AS Wendre suutis müügitulu kasvatada juba järgmisel aastal, kuid paljud teised sarnased äriühingud seda teha ei suutnud. Põhjuseid oli mitmeid, järsk toorme kallinemine, nõudlus kaupade järele langes, hankijate raske olukord, mille tõttu ei olnud nad võimelised tarnima kaupu kokkulepitud tähtaegadeks ega kokkulepitud tingimustel. Kõige suuremaks ja olulisemaks põhjuseks oli aga aeglane reageerimine muutunud majandusolukorrale, juhtkonnad ei suutnud võtta vastu kiireid ja vajalikke otsuseid majanduskriisi mõju vähendamiseks. Makromajanduslikust seisukohast vähenes Eesti SKP 2009. aastal üle 14 protsendi ning eksport langes üle 23 protsendi. Olulisemate majandusindikaatorite poolest kestis majanduskriis Eestis ainult ühe aasta, 2010. aastal jõudis SKP plussi, samuti suurenes oluliselt ekspordimaht.

Järgnevalt jooniselt on näha, kuidas AS Wendre müügi trendid aastate lõikes muutuvad, võrdluseks makromajanduslikud ja tööstusharu asendikeskmised näitajad. Kõik muutused on ära toodud võrdluses eelnenud aasta näitajate suhtes.

Joonis 2.5. AS Wendre müügi protsendilised muutused aastate lõikes ning võrdlused tööstusharu asendikeskmiste muutuste ning SKP ja Eesti ekspordi näitajatega 2008-2012. (Autori koostatud)

Jooniselt nähtub, et AS Wendre müügi langus saab alguse aastal 2008, samuti langevad nii Eesti SKP kui ka ekspordimaht võrreldes eelnenud aastaga. 2010. aasta suurima kasvu tekitas eksport, mis jätkas tõusmist aastani 2011. AS Wendre müük võrreldes aastaga 2009 tõusis sujuvalt aastani 2011 ning 2012. aastal toimus väike langus ehk eelnenud aastaga võrreldes vähenes AS Wendre müük -4 protsenti, põhjuseks teravnenud konkurentsituatsioon ning maailmamajanduse suhteline nõrkus.

AS Wendre 2010. aasta ärikasumi ning puhaskasumi juurdekasvutempod võrreldes aastaga 2009 olid vastavalt 14 ning 25 protsenti. 2011. aasta samad näitajad võrreldes eelnenud aastaga aga 35 ning 37 protsenti, mis tähendab seda, et äriühingu jaoks oli majanduskriisi mõju minevik. Majanduskriisist tulenevalt AS Wendre tooraine kokkustuhinnad tõusid ning kohati oli tegemist toorainedefitsiidiga, kuid õiged juhtimisvõtted ja kiire reageerimine majanduskriisile hoidis ära suurema kaose. Müügitulu

mõningane vähenemine oli paratamatu. 2009. aasta investeering ehk OÜ Pärnu Lina-
vabriku ost tasus end ära, poroloni tootmine läks üle eelpoolnimetatud kinnistule ning
see omakorda mõjutas müügitulu suurenemist. Samuti oli aastal 2009 oluline roll
tarneahela optimeerimisel ehk ostetud kaupu oli võimalik kindlamalt ja turvalisemalt
soetada, sõlmitud said kokkulepped mis tagasid kaupade õigeaegse kohaletoimetamise
tellitud koguste ulatuses. 2009. aastal alustas AS Wendre koostööd mitmete rahvus-
vaheliste suurklientidega, kes tagasid müügimahtude edasised kasvud.

AS Wendre kasumiaruannete suhtarvude analüüs näitas, et äriühingu majandustegevus
võrreldes asendikeskmiste suhtarvudega jääb üldjuhul pigem positiivsete maksimum-
näitajate piirimaile ehk kolmandasse kvartiili. AS Wendre suhtarve on küll võimalik
võrrelda sarnaste ettevõtete näitajatega (suurus, müügitulu, töötajate arv...), kuid täiesti
objektiivset hinnangut anda pole võimalik, kuna Eestis puuduvad samas majandusvald-
konnas tegutsevad suured ettevõtted. AS Wendre suhtarve mõjutab ka asjaolu, et üle 95
protsendi toodangust eksporditakse välismaale, mis omakorda suurendab käibeväldete
päevade arvu võrreldes ettevõtetega, kes toodavad kohalikule turule või milliste
müügimahud on tunduvalt väiksemad.

Võib öelda, et AS Wendre majandustegevust mõjutas 2009. aasta majanduskriis, kuid
mitte nii suures ulatuses kui makromajandust. Ettevõtte tuli hästi toime langusest
tingitud probleemidega ning reageeris kiirelt väljakujunenud olukorrale. Kiired ning
õiged otsused tagasid tulude võimalikult väikse languse ning tulenevalt majanduskriisist
muudeti oluliselt ettevõtte toimumisahelaid ehk muudeti need palju kindlamateks ja
vastupidavateks. Majanduskriisist tulenevalt võeti vastu julged ning ainuõiged otsused,
investeeringud tulevikku ning edasiste perioodide müügikasvu suurenemisse ja stabiilsu-
sesse. Aruandeperioodil 2007- 2012 pole AS Wendre välja maksnud dividende.
Ettevõtte edust on saanud osa nii AS Wendre töötajad palgakasvu näol kui ka kohalikud
kultuuri ja spordiseltsid erinevate toetuste kaudu. Soovitused järgnevateks
majanduskriisiperioodideks puuduvad, kuna AS Wendre juhtkond võttis kriisiperioodi
ajal vastu õiged otsused investeeringute tootmiskahtude suurendamiseks ning optimeeris
oluliselt müügi- ning ostuahelaid.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli luua läbivalt majanduskriisi mõju arvestades kasumiaruande analüüsi teoreetiline raamistik ning seda järgides hinnata ja viia läbi 2007- 2012. aasta kasumiaruannete põhjalik analüüs. AS Wendre majandusaruannete põhjal selgitada välja miks ja kuidas mõjutas majanduskriis ettevõtte kasumiaruannete elemente. Uurimistöö tulemiks on teadmine, kui palju mõjutas ülemaailmne majanduskriis Eesti mõistes suure ja eduka äriühingu majandustegevust, kas mõju oli võrdeline makromajanduslike ning asendikeskmiste näitajate võrdluses, kuidas ettevõtte reageeris kriisisile ning mida tehti selleks, et maandada majanduskriisi mõju AS Wendre kasumiaruannete elementidele.

Bakalaureusetöö esimeses osas esitas töö autor teoreetilise ülevaate majanduskriisi mõju hindamisest kasumiaruande elementidele ning finantsanalüüsi koostamiseks. Täpsemalt leidis käsitlust finantsaruandlus, finantsanalüüsi koostamise meetodid tuginedes majanduskriisi mõjule ning eelkõige kasumiaruandest tulenevate elementide suhtarvude leidmisele. Teises peatükis koostati finantsanalüüs AS Wendre majandustegevuse hindamiseks kasumiaruande elementide kaudu maailma majanduskriisi perioodist lähtuvalt.

Analüüsides horisontaalanalüüsi teel AS Wendre kasumiaruandeid, tulevad esile mitmed erisused. Ettevõtte majandustegevust mõista aitavaid olulisi kasumiaruande elemente on analüüsitud aastatel 2007- 2012, märgatavalt on need langenud aastal 2009 ning tõusnud aastatel 2010- 2012, suurim langus on toimunud perioodil, mil ülemaailmne majanduskriis mõjutas kõige rohkem Eesti majandust ning suuremaid kui väiksemaid äriühinguid. Kasumiaruande baasaastaga horisontaalanalüüsi tulemustest võis järeldada, et kõige kehvemad majandusaasta näitajad langesid aastasse 2009. Sama majandusaasta müügitulu võrreldes baasaastaga ehk aastaga 2007 oli kõige väiksem, varude laojääk küll vähenes, kuid ärikasum vähenes tervelt 27 protsenti ning aruandeaasta puhaskasum kahanes 23 protsenti. Majanduskriisist tulenevalt nõudlus

vähenes ning müügitulu vähenemine langetas nii ärikasumi kui ka puhaskasumi väärtusi. Laojäägi oluline vähendamine omakorda vähendas tootmist ehk tootmiskulud kokku vähenesid.

Kasumiaruande ilma baasaastata horisontaalanalüüsi läbiviimisel selgus aruande-perioodide aastapaaride võrdluses juurdekasvutempo suurus ning selle põhjal majanduskriisi mõju lõpp. Majanduskriisi mõju algas 2009. aastal, mil müügitulu juurdekasvutempo oli -9 protsenti, ärikasumi juurdekasvutempoks oli -27 protsenti ning puhaskasumi juurdekasvutempo oli -25 protsenti. Arusaadavalt mõjutas müügitulu vähenemine selgelt ka kaubad, toore, materjal ja teenused kulu, palgakulu ning varude jääki. Palgakulu ning kaubad, toore, materjal kulud vähenesid, kuna kaupade müük vähenes. Võib öelda, et majanduskriisi mõju kestis kasumiaruannete analüüsile tuginedes kõigest ühe majandusaasta, kuna 2010. aasta müügikasvu juurdekasvutempoks oli juba 10 protsenti ning 2011. aasta juurdekasvutempo suuruseks oli 24 protsenti. 2011. aasta oluline müügikasvu tõus oli tingitud sellest, et nõudlus AS Wendre toodete osas kasvas, kulusid suudeti oluliselt vähendada ning teenindusprotsessid muudeti efektiivsemaks. Laojäägid vähenesid aasta- aastalt, ärikasumi juurdekasvutempo 2010. aastal võrreldes aastaga 2009 tõusis, samuti tõusis puhaskasum.

Vertikaalanalüüsi läbiviimisel selgus AS Wendre tulude ja kulude osakaal müügitulust. Väga suuri kõikumisi polnud. Laojääk müügitulust vähenes kõige rohkem 2009. aastal. Ärikasumi ning puhaskasumi protsentuaalne osakaal müügitulust olid samuti kõige väiksemad aastal 2009. AS Wendre teenis suurima ärikasumi müügitulust aastal 2007. Suurim puhaskasumi osakaal müügitulust teeniti 2011. aastal tänu suurtele kulude kokkuhoiule ja efektiivsemate teenindusprotsesside loomisele. Kasumiaruande vertikaalanalüüsist on näha, et aasta- aastalt intressikulud ning põhivara kulumi ja väärtuse languse osakaal müügitulust vähenesid. Intressikulude vähenemine on tingitud sellest, et laenukoormus ehk laenukohustused vähenesid. Põhivarakulumi ja väärtuse languse iga aastane vähenemistrend oli tingitud sellest, et AS Wendre põhivarade amortisatsioonikulud olid saavutanud stabiilse langusfaasi ning aastate jooksul on soetatud põhivara, mille väärtus ei lange suure kiirusega.

Et hinnata AS Wendre majandustegevust, siis selleks koostati eelkõige kasumiaruannete elementide põhjal suhtarvude analüüs, saadud tulemusi analüüsiti ning võrreldi tööstus-

haru asendikeskmiste suhtarvudega. Esimesena uuriti varade käibeväldet, intresside kattekordajat, debitoorse võlgnevuse käibeväldet, varude käibeväldet ning omakapitali rentaablust. Suhtarvude uurimisel ei ole selgelt näha majanduskriisi mõju ühelegi suhtarvule. Debitoorse võlgnevuse käibevälte analüüsi põhjal pole võimalik hinnata majanduskriisi mõju, kuna aastate lõikes on vastavad näitajad hüppeliselt muutunud. Omakapitali rentaabluste välja arvatud suhtarvud olid väiksemad aastatel 2009 ja 2012, mis tähendab seda, et eelpoolnimetatud aastatel teeniti omakapitali investeeritud rahalt kõige vähem kasumit, 2009. aasta puhul oli tegemist majanduskriisi mõjuga, 2012. aastaks oli aga omakapitali rahaline väärtus kõige suurem, see omakorda mõjutas ROE protsendi väärtust ehk omakapitali hind tõusis oluliselt rohkem kui puhaskasum. Eelkõige tõusis omakapital kokku eelmiste perioodide jaotamata kasumite arvelt.

Järgnevalt analüüsiti kasumiaruande elementide põhjal käiberentaabluste suhtarve erinevatel tasemetel ehk ärikasumi ja puhaskasumi tasemel. Uuriti mitu protsenti müügikäibest jääb AS Wendrele kasumiks. Käiberentaabluste mõlema taseme juures on selgelt tunda majanduskriisi mõju ja seda just aastal 2009, mil käiberentaabluste suhtarvud olid kõige väiksemad seetõttu, et majanduskriisiperioodil müügitulu langes, tootmine vähenes ning kulusid ei suudetud koheselt vähendada.

AS Wendre jaoks on käesoleva bakalaureusetöö tulemused võimaluseks end põhjalikumalt teadvustada analüüsitud perioodide majandustegevusest ning majanduskriisi täpsemast mõjust ettevõtte kasumiaruande elementidele. AS Wendre tuli väga hästi toime majanduskriisist tuleneva mõju leevendamisega ning kiire reageerimine muutustele tagas ettevõtte majandustegevuse halvenemise vähesel määral. Kõige üllatavam oli AS Wendre kiire reageerimisvõimekus muutunud olukorra suhtes. Majanduskriisi tingimustes investeeriti julgelt ning ning tehti kõik selleks, et tulevikus müügitulu juurdekasvu tekitada, kriitiliselt vaadati üle tarneahelad ning neid optimeeriti. Majanduskriisiperiood kestis AS Wendre jaoks ühe majandusaasta ehk aasta 2009 ning suurt majandustegevuse langust see endaga kaasa ei toonud.

VIIDATUD ALLIKAD

Alas, R. 2007. Kriisijuhtimine: kriis kui võimalus. Tallinn: Külim.

Alver, J., Reinberg, L. 2004. Finantsarvestus. Tartu: Deebet.

Amadeo, K. What Was the Global Financial Crisis of 2008? US Economy.
[<http://useconomy.about.com/od/criticalissues/f/What-Is-the-Global-Financial-Crisis-of-2008.htm>] 23.02.2004.

Aruste, V. 2006. Finantsanalüüs ja planeerimine. Tallinn: Hansa Äriteenuste OÜ.

Aruste, V. 2007. Finantsanalüüs. Vastused igapäevastele küsimustele. Haabneeme: Forenia OÜ.

Brookson, S. 2001. Aruannete analüüs. Tallinn: Koolibri.

Convergence crisis: economic crisis and convergence in the European Union. Published online: 8 September 2012.

[<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=0105ca5f-af5d-4d4d-956e-749d2beba4bc%40sessionmgr4001&hid=4110>] 21.02.2014.

Ettevõtete asendikeskmised suhtarvud (kvartiilid, mediaan) tegevusala järgi. Eesti Statistikaamet.[http://pub.stat.ee/pxweb.2001/Dialog/varval.asp?ma=EM024&ti=ETTEV%D5TETE+ASENDIKESKMISED+SUHTARVUD+%28KVARTIILID%2C+MEDI AAN%29+TEGEVUSALA+%28EMTAK+2008%29+J%C4RGI&path=../Database/Ma jandus/03Ettevetete_majandusnaitajad/04Ettevetete_suhtarvud/02Aastastatistika/&lang =2] 15.04.2014.

EV Raamatupidamise Toimkond. 2005. Hea raamatupidamistava. Tallinn: Külim.

Financial ratios as an evaluation instrument of business quality in small and medium-sized enterprises. [<http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail?sid=560df293-feab-4530-887d->

4e1fc57f7391%40sessionmgr4003&vid=5&hid=4110&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=89544298] 15.03.2014.

Forsyth, P., Kay, F. 2009. Karmi aja taktikad. Tartu: Äripäev.

Fridson, M., Alvarez, F. 2002. Financial statement analysis. New York: Wiley.

Hajkrova, R., Palka, L. 2011. Impact of economic crisis to behavior of companies towards employees depending on company size and orientation.- Economics & Management, lk 516-520.

[<http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail?vid=5&sid=356b8e36-62d9-434c-aeaa-b4c94599d87c%40sessionmgr115&hid=105&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=bth&AN=61822030>] 26.03.2014.

Harrington, D, R. 2004. Corporate Financial Analysis. Thomson: South- Western.

Jablonsky, S., Barsky, N. 2001. The Manager's guide to financial statement analysis. New York: Wiley.

Järve, V. 1998. Dünaamikanäitajate analüüs. – Raamatupidamisuudised nr 4 (27) lk 46-47. Tallinn: Litau.

Kallas, K., Garmider- Laur, E. 2001. Majandusarvestus & finantsjuhtimine 3. Tartu: AS Atlex.

Kasumiaruanne. 2010. Raamatupidamise ABC. [<http://raamatupidamise-abc.ee/kasumiaruanne/>] 02.03.2014.

Kõomägi, M. 2006. Ärirahandus. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Larson, K., D., Miller, P., B., W. 1992. Financial accouting. Homewood, Boston: Irwin.

Law and financial markets review. 2010. Published: Great Britain, HART PUBLISHING. [<http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail?vid=5&sid=37bc4333-21f8-4910-ab63->

7bfd64ad0101%40sessionmgr4005&hid=4105&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=edsbl&AN=RN271347933] 23.02.2014.

Levchenko, A. 2010. The Collapse of International Trade during the 2008–09 Crisis: In Search of the Smoking Gun. IMF Economic Review lk 214-253. [http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail?vid=3&sid=47172d77-fde3-4b69-b0b7-cb956bbcd66d%40sessionmgr4003&hid=4110&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=a9h&AN=55773863] 04.04.2014.

Masso, J., Krillo, K. 2011. Labour markets in the Baltic States during the crisis 2008-2009: the effect of different labour market groups. Faculty of Economics & Business Administration Working Paper Series. [http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail?vid=10&sid=fb800d58-0bd0-46f3-a8f4-c6e1aac3f680%40sessionmgr110&hid=104&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=e5h&AN=57154762] 05.04.2014.

National accounts and GDP. Eurostat.

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/National_accounts_and_GDP] 08.03.2014.

Nikolajevs, A. 2011. Economic crisis in Baltic States: Why is Latvia the Leader in GDP decline? Regionalais Zinojums, lk 29-34. [http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail?sid=01139e21-b3c5-4fa6-bf39-024de03a7bb5%40sessionmgr113&vid=1&hid=104&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#db=a9h&AN=76147984] 05.04.2014.

Ohm, S. 2011. Die Auswirkungen der Finanzkrise von 2008 auf die Regionalökonomie im PRD.- Scilogs. [http://www.scilogs.de/geo-log/die-auswirkungen-der-finanzkrise-von-2008-auf-die-regional-konomie-im-prd-china/] 29.03.2014.

Palmipuu, M. 2012. Hea raamatupidamistava 2012/2013. Tallinn: Ten- Team OÜ.

Raamatupidamise seadus. [https://www.riigiteataja.ee/akt/RPS] 22.03.2013.

Reinberg, L. 1999. Firma aastaruanne. Tallinn: Trükkal.

Rünkla, J. 2003. Ärianalüüs. Tallinn: Külim.

Stiglitz, J., E. 2010. Vaba langemine. Lohkva: Greif.

Zeise, L. 2013. Zum Charakter der aktuellen Weltwirtschaftskrise. DKP.

[<http://news.dkp.de/2013/07/zum-charakter-der-aktuellen-weltwirtschaftskrise/>]
23.02.2014.

Tanning, L., T. 2009. Rahvusvaheline majandus. 2 osa, Globaliseerumine. Maailma majanduskriis. Tallinn: Infotrükk.

Understanding of the financial crisis. 2013. Business Consultant / Poslovni Konsultant.

[<http://eds.b.ebscohost.com/eds/results?sid=9b46f075-abd1-4039-9754-5350be8b8b9f%40sessionmgr113&vid=1&hid=109&bquery=economic+crisis&bdata=JmNsaTA9RIQmY2x2MD1ZJnR5cGU9MCZzaXRIPWVkey1saXZI>] 08.02.2014.

Walsh, C. 2008. Key Management Ratios: The 100+ Ratios Every Manager Needs to Know. Harlow: Pearson Education.

Wendre AS majandusaastaruanded 2007- 2012. [<https://ariregister.rik.ee/ettevotja.py>]
12.02.2014

Wendre. Ajalugu. [<http://www.wendre.ee/index.php?id=26227>] 10.04.2014

Wendre. Kooperatiivne. [<http://www.wendre.ee/index.php?id=26197>] 10.04.2014

Wendre. Personal.[<http://www.wendre.ee/index.php?id=26258>] 10.04.2014

Wendre. Tooted. [<http://www.wendre.ee/index.php?id=26198>] 10.04.2014

White, G., Sondhi, A., Fried, D. 2003. The Analysis and use of financial statements. Hoboken: Wiley.

Wild, J., Suramanyam, K, Halsey, R. 2003. Financial statement analysis. Boston: GettyOne.

Väliskaubandus. Statistikaamet. [<http://www.stat.ee/30235>] 08.03.2014.

LISAD

Lisa 1. Kasumiaruande skeemid

Skeem 1	Skeem 2
Müügitulu	Müügitulu
Muud äritulud	Müüdud toodangu (kaupade, teenuste) kulu
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	Brutokasum
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	Turustuskulud
Kaubad, toore, materjal ja teenused	Üldhalduskulud
Muud tegevuskulud	Muud äritulud
Tööjõukulud	Muud ärikulud
a) palgakulu	
b) sotsiaalmaksud	
c) pensionikulu	
Põhivara kulum ja väärtuse langus	
Muud ärikulud	
Ärikasum (- kahjum)	
Finantstulud ja -kulud	
a) finantstulud ja -kulud tütarettevõtjate aktsiatelt ja osadelt	
b) finantstulud ja -kulud sidusettevõtjate aktsiatelt ja osadelt	
c) finantstulud ja -kulud muudelt pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt	
d) intressikulud	
e) kasum kahjum) valuutakursi muutustest	
f) muud finantstulud ja -kulud	
Kokku finantstulud ja -kulud	
Kasum (kahjum) majandustegevusest	
Erakorralised tulud	
Erakorralised kulud	
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	
Tulumaks	
Aruandeaasta puhaskasum (-kahjum)	

Allikas: Alver, Reinberg 2004: 424

Lisa 2. Kasumiaruannete horisontaalanalüüs baasaastaga võrdluses (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
MÜÜGITULU	100	105	96	105	130	127
Muud äritulud	100	789	173	171	7	638
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	100	794	-	-	227	109
Kaubad, toore, materjal ja teenused	100	112	96	109	139	136
Muud tegevuskulud	100	96	64	65	81	75
Palgakulu	100	104	93	105	123	128
Sotsiaalmaksud	100	104	93	106	123	128
TÖÖJÕU KULUD KOKKU	100	104	93	105	123	128
Põhivara kulum ja väärtuse langus	100	97	88	82	68	62
Muud ärikulud	100	5094	720	1069	1963	175
Ä R I K A S U M (- KAHJUM)	100	100	73	83	113	106
Finantstulud ja -kulud muudelt pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt	Ei saa	Ei saa	Ei saa	Ei saa	Ei saa	Ei saa
Intrassikulud	100	104	65	32	26	14
Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest	100	670	1361	1901	876	1127
Muud finantstulud ja -kulud	100	-	-	-	-	758
FINANTSTULUD JA - KULUD KOKKU	100	82	44	-	-	83
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	100	103	77	96	131	109
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(- KAHJUM)	100	103	77	96	131	109

Allikas: Autori arvutused AS Wendre 2007-2012 kasumiaruannete põhjal.

Lisa 3. Kasumiaruannete horisontaalanalüüsisist tulenevad juurdekasvutempod (%)

	2008	2009	2010	2011	2012
MÜÜGITULU	5	-9	10	24	-2
Muud äritulud	689	-78	-1	-96	9 333
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	694	-173	-78	-279	-52
Kaubad, toore, materjal ja teenused	12	-14	14	27	-2
Muud tegevuskulud	-4	-34	2	25	-8
Palgakulu	4	-10	13	17	4
Sotsiaalmaksud	-204	-190	14	16	4
TÖÖJÕU KULUD KOKKU	4	-10	13	17	4
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-3	-9	-7	-17	-8
Muud ärikulud	4 994	-86	48	84	-91
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	0	-27	14	35	-5
Finantstulud ja -kulud muudelt pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt					64
Intressikulud	4	-37	-51	-19	-44
Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest	570	103	40	-54	29
Muud finantstulud ja -kulud	-474	56	117	-6	-164
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	-18	-46	-153	86	-291
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	3	-25	25	37	-17
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	3	-25	25	37	-17

Allikas: Autori arvutused AS Wendre 2007-2012 kasumiaruannete põhjal.

Lisa 4. Kasumiaruannete vertikaalanalüüs (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
MÜÜGITULU	100	100	100	100	100	100
Muud äritulud	0,07	0,52	0,13	0,11	0	0,35
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	0,56	4,21	-3,39	-0,68	0,97	0,48
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-73,43	-77,98	-73,76	-76,51	-78,53	-78,63
Muud tegevuskulud	-4,20	-3,84	-2,80	-2,61	-2,63	-2,47
Palgakulu	-7,03	-6,94	-6,87	-7,05	-6,66	-7,07
Sotsiaalmaksud	-2,34	2,31	-2,28	-2,37	-2,22	-2,34
TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-9,37	-9,25	-9,14	-9,42	-8,87	-9,41
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-3,11	-2,87	-2,87	-2,42	-1,62	-1,52
Muud äriksulud	-0,02	-0,78	-0,12	-0,16	-0,24	-0,02
ÄRIKASUM (KAHJUM)	10,50	10,01	8,05	8,32	9,08	8,77
Finantstulud ja -kulud muudelt pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt	ei saa	ei saa	ei saa	ei saa	0,01	0,02
Intressikulud	-1,03	-1,02	-0,70	-0,31	-0,20	-0,12
Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest	-0,02	-0,13	-0,28	-0,36	-0,13	-0,18
Muud finantstulud ja -kulud	-0,08	0,27	0,47	0,92	0,70	-0,46
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	-1,12	-0,82	-0,52	0,25	0,37	-0,73
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	9,38	9,14	7,53	8,57	9,46	8,04
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(KAHJUM)	9,38	9,14	7,53	8,57	9,46	8,04

Allikas: Autori arvutused AS Wendre 2007-2012 kasumiaruannete põhjal

Lisa 5. Tekstiilitööstuse asendikeskmised suhtarvud

Aasta	Suhtarv	Ettevõtete arv	3. kvartiil	Mediaan	1. kvartiil	AS Wendre
2008	Omakapitali puhasrentaablus, %	393	20,16	1,72	-11,31	23
	Müügitulu ärirentaablus, %	408	7,47	1,08	-3,75	10
	Müügitulu puhasrentaablus, %	408	5,06	0,03	-5,02	9,1
	Varade käibevälde, päeva	408	120	186	313	262
	Varude käibevälde, päeva	408	91,49	25,72	0	162
	Intresside kattekordaja, korda	134	8,68	1,18	-5,8	9,9
2009	Omakapitali puhasrentaablus, %	336	13,89	0,22	-51,17	14
	Müügitulu ärirentaablus, %	362	4,08	-2,54	-19,53	8
	Müügitulu puhasrentaablus, %	362	4,88	0	-18,7	7,5
	Varade käibevälde, päeva	362	153	248	414	269
	Varude käibevälde, päeva	362	123,12	46,88	0	112
	Intresside kattekordaja, korda	122	4,06	1,32	-15,88	11,5
2010	Omakapitali puhasrentaablus, %	326	23,28	9,14	0,31	15
	Müügitulu ärirentaablus, %	364	11,04	4,55	-1,19	8,3
	Müügitulu puhasrentaablus, %	364	10,98	3,75	-1,57	8,6
	Varade käibevälde, päeva	364	165	273	655	269
	Varude käibevälde, päeva	364	109,61	44,34	0	128
	Intresside kattekordaja, korda	121	10,75	4,83	-2,04	26,7
2011	Omakapitali puhasrentaablus, %	369	24,7	8,82	-3,94	17
	Müügitulu ärirentaablus, %	387	9,79	2,16	-7,76	9,1
	Müügitulu puhasrentaablus, %	387	8,36	1,69	-8,23	9,5
	Varade käibevälde, päeva	387	132	203	409	260
	Varude käibevälde, päeva	387	116,59	33,98	0	141
	Intresside kattekordaja, korda	148	31,14	2,88	-6,55	44,7
2012	Omakapitali puhasrentaablus, %	360	73,19	19,96	0,16	12
	Müügitulu ärirentaablus, %	407	11,83	3,63	0,41	8,8
	Müügitulu puhasrentaablus, %	407	11,66	3,53	0,07	8
	Varade käibevälde, päeva	407	88	161	308	287
	Varude käibevälde, päeva	407	70,5	13,45	0	133
	Intresside kattekordaja, korda	129	47,89	7,8	1,42	75,2

Allikas: Eesti statistikaameti rõivatootmise tegevusala asendikeskmised näitajad, autori arvutused.

Lisa 6. AS Wendre konsolideerimata kasumiaruanded

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
MÜÜGITULU	63 969 616	67 349 584	61 140 503	67 126 000	83 218 000	81 523 000
Muud äritulud	44 355	350 108	76 758	76 000	3 000	283 000
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide	356 563	2 832 117	-2 071 185	-454 000	811 000	390 000
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-46 973 911	-52 520 164	-45 097 082	-51 356 000	-65 353 000	-64 105 000
Muud tegevuskulud	-2 686 590	-2 582 989	-1 709 573	-1 749 000	-2 185 000	-2 011 000
Palgakulu	-4 498 869	-4 672 836	-4 197 653	-4 730 000	-5 539 000	-5 762 000
Sotsiaalmaksud	-1 498 153	-1 555 865	-1 392 890	-1 593 000	-1 844 000	-1 911 000
TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-5 997 022	-6 228 701	-5 590 544	-6 323 000	-7 383 000	-7 673 000
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-1 986 566	-1 934 222	-1 753 033	-1 623 000	-1 350 000	-1 241 000
Muud ärikulud	-10 290	-524 139	-74 138	-110 000	-202 000	-18 000
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	6 716 156	6 741 592	4 921 708	5 587 000	7 559 000	7 148 000
Finantstulud ja -kulud muudelt pikaajalistelt finantsinvesteeringut	0	0	0	0	11 000	18 000
Intressikulud	-655 925	-684 366	-429 167	-209 000	-169 000	-95 000
Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest	-12 782	-85 578	-173 968	-243 000	-112 000	-144 000
Muud finantstulud ja -kulud	-49 084	183 618	285 557	619 000	580 000	-372 000
FINANTSTULUD JA -KULUD	-717 792	-586 325	-317 577	167 000	310 000	-593 000
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	5 998 364	6 155 267	4 604 131	5 754 000	7 869 000	6 555 000
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	5 998 364	6 155 267	4 604 131	5 754 000	7 869 000	6 555 000

Allikas: AS Wendre majandusaastaruanded aastatel 2007-2012.

Lisa 7. AS Wendre konsolideerimata bilansid

Konsolideerimata bilanss	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012
VARAD						
Käibevara						
Raha	89 540	145 143	4 372 899	1 696 087	2 673 000	393 000
Lühiajalised aktsiad	-	-	-	-	250 000	-
Tuletisinstrumentid	6 519	-	-	-	-	-
Nõuded ja ettemaksed	13 033 375	10 315 787	10 419 836	9 088 748	13 748 000	17 187 000
Varud	16 905 270	23 571 958	13 987 256	18 285 187	20 089 000	23 769 000
Käibevara kokku	30 034 704	34 032 889	28 779 991	29 070 022	36 760 000	41 349 000
Põhivara						
Pikaajalised finantsinvesteeringud	192 310	224 969	224 969	5 237 687	8 167 000	8 317 000
Kinnisvarainvesteeringud	-	-	1 206 460	1 159 485	1 110 000	1 061 000
Materiaalne põhivara	16 476 615	14 741 989	15 344 036	14 607 710	14 070 000	14 285 000
Immateriaalne põhivara	66 276	35 663	80 209	80 657	72 000	65 000
Põhivara kokku	16 735 201	15 002 620	16 855 675	21 085 539	23 419 000	23 728 000
VARAD KOKKU	46 769 905	49 035 509	45 635 665	50 155 561	60 179 000	65 077 000
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL						
Lühiajalised kohustused						
Laenukohustused	4 224 880	5 200 363	3 263 648	2 232 178	1 753 000	2 322 000
Tuletisinstrumentid	-	-	65 765	-	-	82 000
Võlad ja ettemaksed	9 240 282	11 876 510	7 311 109	8 413 585	12 192 000	10 568 000
Lühiajalised kohustused kokku	13 465 162	17 076 873	10 640 523	10 645 763	13 945 000	12 972 000
Pikaajalised kohustused						
Pikaajalised laenukohustused	7 134 074	5 384 748	3 817 123	2 576 982	1 432 000	749 000
Pikaajalised kohustused kokku	7 134 074	5 384 748	3 817 123	2 576 982	1 432 000	749 000
KOHUSTUSED KOKKU	20 599 236	22 461 621	14 457 646	13 222 745	15 377 000	13 721 000
Omakapital						
Aktsiakapitali nimiväärtus	894 763	894 763	894 763	894 763	895 000	805 000
Omaaktsiad	-	-5 752 048	-5 752 048	-5 752 048	-5 752 000	-
Kohustuslik reservkapital	89 476	89 476	89 476	89 476	89 000	89 000
Eelmiste perioodide jaotamata kasum	19 188 066	25 186 430	31 341 697	35 945 828	41 701 000	43 907 000
Aruandeaasta kasum	5 998 364	6 155 267	4 604 131	5 754 797	7 869 000	6 555 000
Omakapital kokku	26 170 670	26 573 888	31 178 020	36 932 816	44 802 000	51 356 000
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU	46 769 905	49 035 509	45 635 665	50 155 561	60 179 000	65 077 000

Allikas: AS Wendre majandusaastaruanded aastatel 2007-2012.

SUMMARY

THE IMPACT OF ECONOMIC CRISIS ON PROFIT AND LOSS STATEMENT ELEMENTS ON THE EXAMPLE OF AS WENDRE

Teet Pruuli

The aim of the current Bachelor's Thesis was to create a theoretical framework of profit and loss account analysis considering the impact of economic crisis, and to assess and conduct a thorough analysis of profit and loss accounts of 2007 to 2012 in accordance with the framework. The author wanted to identify why and how the global economic crisis has influenced profit and loss account elements of the company based on the economic reports of AS Wendre. The outcome of the Thesis provides knowledge of how much the global economic crisis has influenced economic activity of a successful company in Estonian context, whether the effect was proportional to the comparison of macro-economic and quantile indicators. It points out how the company reacted to the crisis and what has been done in order to minimise the impact of economic crisis to the elements of economic reports of AS Wendre.

In the first part of the Bachelor's Thesis the author has provided a theoretical overview of the impact of the economic crisis on the elements of economic report as well as on developing a financial analysis. Furthermore, the author dealt with financial reports as well as methods of financial analysis during the impact of economic crisis and, first and foremost, with finding out the ratio of elements resulting from profit and loss statement. In the second chapter, following the period of global economic crisis, financial analysis of economic activity assessment of AS Wendre was produced with the help of profit and loss statement elements.

Assessment of profit and loss statements of AS Wendre through horizontal analysis brings out various differences. Important profit and loss statement elements that help evaluate the company's economic activity have been analysed from 2007 to 2012. A

considerable decrease of the elements was spotted in 2009 during the period when global economic crisis influenced Estonian economy most, including bigger and smaller companies. Increase of the elements started in 2010 and lasted until 2012. The results of the horizontal analysis of the base year of profit and loss statement conclude that the worst financial year figures occurred in 2009. Compared to the revenue received in base year 2007, the revenue received in 2009 was the smallest. Although the remnant stock reduced, decrease of operating profit reached 27 percent and the accounting year net profit decrease reached 23 percent. There was less demand because of the economic crisis and decrease of revenue impacted the values of operating profit as well as net profit. Moreover, considerable reduction of remnant stock in turn reduced production, which means that overall production costs reduced.

After carrying out a horizontal analysis without the inclusion of base year through the comparison of reference period years the author found out the growth rate, which led to the knowledge when the impact of economic crisis finished. The impact of economic crisis began in 2009 while revenue growth rate was -9 percent, operating profit growth rate was -27 percent and net profit growth rate was -25 percent. Decrease in revenue influenced cost of goods, raw material and service as well as wages and remnant stock due to the reduced sales of goods. Based on the profit and loss analysis it may be stated that the impact of the economic crisis lasted for a single financial year, because sales growth rate increased in 10 percent in 2010, in 2011 it the growth rate had grown to 24 percent. The important growth rate in sales in 2011 occurred due to the demand of goods while AS Wendre managed to diminish costs considerably as well as make service processes more effective. Remnant stock diminished every year, growth rate of operating profit as well as net profit increased in 2010 compared to the year 2009.

Vertical analysis exposed the proportion of expenses and income from revenue which showed no great fluctuations. Remnant stock from revenue diminished most in 2009. The smallest percentage of the operating profit and net profit from revenue was also gained the very year. The biggest operating profit from revenue was made in 2007, but the biggest net profit from revenue was made in 2011 due to cost savings and creation of more effective service processes. Vertical analysis also pointed out that throughout the years reduction percentage of interest cost and fixed asset cost as well as impaired

value decreased compared with received revenue. Decrease of interest comes from diminishing loan commitment or costs of debt. Yearly trend in reduction of fixed asset and value comes due to the fact that the amortisation of fixed assets had gained a stable decrease phase and the company's ability to purchase fixed assets throughout the years that tend not to decrease in value over time.

In order to assess the economic activity of AS Wendre, a ratio analysis based on profit and loss statement elements was created, the results were analysed and compared with the industry's quantile ratio. First, asset turnover, interest revenue, debtors' turnover, inventory turnover, and return-on equity were researched. It is neither possible to assess the impact of economic crisis on any of the ratios based on ratio research, nor it is possible to assess the impact of economic crisis based on debtors' turnover analysis, because the corresponding indicators have changed drastically throughout the years. Ratio of return-on equity was smaller in 2009 and 2012, which means that the least profit was made from equity investments during those years. In 2009 influences of economic crisis were imminent, in 2012 the value of equity was highest, which in turn influenced value percentage of return-on equity, which means that the price of equity rose significantly higher than net profit. This rise happened mainly due to retained earnings from previous periods.

Next, different levels (operating profit and net profit) of profit margin ratio were analysed based on profit and loss statement elements. Percentage of AS Wendre's profit of turnover was calculated. The impact of economic crisis is clearly visible with both stages of profit margin especially in 2009 when profit margin ratios were smallest due to the reduction of sales profit, production, and immediate reduction of costs.

The value of the current Bachelor's Thesis for AS Wendre is to acknowledge more thoroughly the economic activity of the analysed period as well as the impact of economic crisis on the profit and loss statement elements of the company. According to the author of the Thesis AS Wendre managed with alleviating the impact of economic crisis. Fast reaction on the changes guaranteed only a little deterioration in company's economic activity. The most surprising fact was AS Wendre's ability to react quickly, invest boldly, and make sure that in the future it could provide growth in revenue. Supply chains were critically reviewed and optimised. Economic crisis for AS Wendre

lasted only for one financial year in 2009, and it did not lead to major decrease in economic activity.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Teet Pruuli,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Majanduskriisi mõju ettevõtte kasumiaruande elementidele AS Wendre näitel,

mille juhendaja on Margu Kõomägi,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Pärnus **21.05.2014. a.**